ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 16.5.2007
COM(2007) 248 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

σχετικά με την κυκλική μετανάστευση και τις εταιρικές σχέσεις κινητικότητας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

σχετικά με την κυκλική μετανάστευση και τις εταιρικές σχέσεις κινητικότητας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών

I. Εισαγωγή

Στα συμπεράσματά του, το Δεκέμβριο του 2006, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωνε ότι «*μη θιγομένων των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών στον τομέα αυτό, θα εξετασθεί με ποιο τρόπο οι ευκαιρίες για νόμιμη μετανάστευση μπορούν να ενσωματωθούν στις εξωτερικές πολιτικές της Ένωσης ούτως ώστε να αναπτυχθεί μια ισόρροπη εταιρική σχέση με τρίτες χώρες, προσαρμοσμένη στις συγκεκριμένες ανάγκες της αγοράς εργασίας των κρατών μελών της ΕΕ· θα διερευνηθούν τρόποι και μέσα για τη διευκόλυνση της κυκλικής και της προσωρινής μετανάστευσης· η Επιτροπή καλείται να υποβάλει, μέχρι τον Ιούνιο του 2007, αναλυτικές προτάσεις για τον καλύτερο τρόπο με τον οποίο είναι δυνατόν να οργανωθούν οι διάφορες μορφές νόμιμης μετακίνησης μεταξύ της ΕΕ και των τρίτων χωρών και να παρέχονται σχετικές πληροφορίες.*»

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να ανταποκριθεί στο αίτημα αυτό. Με βάση το υφιστάμενο πλαίσιο δράσης και συνεργασίας, επιδιώκει τον εντοπισμό καινοτόμων προσεγγίσεων για τη βελτίωση της διαχείρισης των νόμιμων μετακινήσεων προσώπων μεταξύ της ΕΕ και των τρίτων χωρών που είναι διατεθειμένες να καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης. Εξετάζει επίσης τρόπους για τη διευκόλυνση της κυκλικής μετανάστευσης, η οποία θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να καλύψουν τις ανάγκες τους σε εργατικό δυναμικό, αξιοποιώντας παράλληλα τις δυνητικές θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ανάπτυξη και ικανοποιώντας την ανάγκη των χωρών καταγωγής να επωφεληθούν από τη μεταφορά δεξιοτήτων και να μετριάσουν τις επιπτώσεις της «διαρροής εγκεφάλων».

Η ανακοίνωση αποτελεί συνέχεια παλαιότερων πρωτοβουλιών της Επιτροπής, ειδικότερα της ανακοίνωσης για τη μετανάστευση και την ανάπτυξη[1] και του σχεδίου πολιτικής για τη νόμιμη μετανάστευση[2], παράλληλα με τις ανανεωμένες προσπάθειες καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης[3], όπως η λήψη αυστηρότερων μέτρων κατά της παράνομης εργασίας και ιδίως κατά των εργοδοτών που χρησιμοποιούν λαθρομετανάστες. Έχει επίσης σκοπό να διευρύνει και να υλοποιήσει τη σφαιρική προσέγγιση της ΕΕ για τη μετανάστευση, όπως τονίζεται στα συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2005 και του Δεκεμβρίου 2006, καθώς και στην ανακοίνωση της Επιτροπής για τη «σφαιρική προσέγγιση της μετανάστευσης ένα χρόνο μετά»[4] και για «την εφαρμογή της

---

1 Η σχέση μετανάστευσης και ανάπτυξης: ορισμένες συγκεκριμένες κατευθύνσεις (COM (2005) 390 τελικό της 1.9.2005)

2 COM (2005) 669 τελικό της 21.12.2005.

3 Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις προτεραιότητες πολιτικής για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης υπηκόων τρίτων χωρών (COM (2006) 402 τελικό της 19.7.0 2006).

4 «Η σφαιρική προσέγγιση της μετανάστευσης ένα χρόνο μετά: προς μια ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική» (COM (2006) 735 τελικό της 30.11.2006)

σφαιρικής προσέγγισης της μετανάστευσης στις ανατολικές και νοτιοανατολικές περιοχές που γειτνιάζουν με την Ευρωπαϊκή Ένωση»[5].

II. Ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων κινητικότητας

Οι προτάσεις για τη βελτίωση των προϋποθέσεων της νόμιμης διακίνησης προσώπων μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών θα πρέπει προφανώς να βασίζονται στο υφιστάμενο πλαίσιο που διέπει τη νόμιμη διακίνηση προσώπων στην ΕΕ, το οποίο περιγράφεται συνοπτικά στο παράρτημα Ι.

Η ανακοίνωση σχετικά με «τη σφαιρική προσέγγιση της μετανάστευσης ένα χρόνο μετά» αναφέρει συγκεκριμένα ότι «*αφού συμπληρωθούν ορισμένες προϋποθέσεις, όπως η συνεργασία για την παράνομη μετανάστευση και αποτελεσματικοί μηχανισμοί επανεισδοχής, θα μπορούσε να τεθεί ως στόχος η συμφωνία* ***προγραμμάτων κινητικότητας*** *με ορισμένες ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες, χάρη στα οποία θα ήταν δυνατή για τους πολίτες τους η καλύτερη πρόσβαση στην ΕΕ. Είναι σαφής η ανάγκη να οργανωθούν καλύτερα οι διάφορες μορφές νόμιμης διακίνησης μεταξύ ΕΕ και τρίτων χωρών. Τα προγράμματα κινητικότητας θα παρέχουν το γενικό πλαίσιο για τη διαχείριση αυτής της διακίνησης και θα συγκεντρώνουν τις δυνατότητες που προσφέρουν τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ενώ παράλληλα θα τηρείται η κατανομή αρμοδιοτήτων όπως προβλέπεται από τη συνθήκη»*.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει συνεπώς να εξετάσει πώς μπορούν να οργανωθούν τα προγράμματα αυτά – τα οποία κατά την άποψη της Επιτροπής θα πρέπει να ονομάζονται «εταιρικές σχέσεις κινητικότητας» - και, σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, να τεθούν από την Επιτροπή σε διαπραγμάτευση με τις τρίτες χώρες που έχουν δεσμευθεί να συνεργασθούν ενεργά με την ΕΕ στη διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων, κυρίως μέσω της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης, και οι οποίες ενδιαφέρονται να εξασφαλίσουν για τους πολίτες τους καλύτερη πρόσβαση στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το κεφάλαιο αυτό εξετάζει τη νομική φύση και τη μορφή των εταιρικών σχέσεων κινητικότητας, καθώς και το πιθανό περιεχόμενό τους.

Α. Νομική φύση και μορφή των εταιρικών σχέσεων κινητικότητας

Η νομική φύση των εταιρικών σχέσεων κινητικότητας θα είναι κατ' ανάγκη περίπλοκη, λόγω της πληθώρα των συστατικών στοιχείων που θα εμπεριέχουν, ορισμένα από τα οποία θα εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Κοινότητας και άλλα στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να μεριμνήσει για την εδραίωση, το ταχύτερο δυνατόν, μιας εταιρικής σχέσης κατά τρόπον ώστε να μη θίγεται ο καταμερισμός των εξουσιών μεταξύ της ΕΚ και των κρατών μελών και να διασφαλίζεται η τήρηση του ισχύοντος νομικού και πολιτικού πλαισίου όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ της τρίτης χώρας, της Κοινότητας και των ενδιαφερόμενων κρατών μελών.

Οι διαπραγματεύσεις για κάθε εταιρική σχέση κινητικότητας θα πρέπει να βασίζονται σε πολιτικές κατευθύνσεις σαφώς καθορισμένες από το Συμβούλιο κατόπιν σύστασης της Επιτροπής. Εξάλλου, κάθε εταιρική σχέση κινητικότητας θα πρέπει να προβλέπει ένα μηχανισμό παρακολούθησης και να προβαίνει στη μέγιστη δυνατή χρήση των υφιστάμενων πλαισίων διαλόγου μεταξύ των αρχών της τρίτης χώρας, της Επιτροπής και των ενδιαφερόμενων κρατών μελών (π.χ. θεματικές υποεπιτροπές ή ομάδες εργασίας συγκροτούμενες στο πλαίσιο των σχετικών συμφωνιών). Η υλοποίηση των εταιρικών

[5] Η παραπομπή θα συμπληρωθεί

σχέσεων κινητικότητας θα μπορούσε, κατά περίπτωση, να υποστηρίζεται και από τις Ομάδες για τη Στήριξη της Μετανάστευσης (ΟΣΜ)[6].

Β. Περιεχόμενο των εταιρικών σχέσεων κινητικότητας

Οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το καθεστώς που ισχύει στις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την τρίτη χώρα, καθώς και τη γενική προσέγγιση που έχει υιοθετήσει η ΕΕ στις εξωτερικές της σχέσεις απέναντι στη χώρα αυτή. Θα προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες κάθε τρίτης χώρας, στις φιλοδοξίες της χώρας αυτής και της ΕΕ, καθώς και στο επίπεδο των δεσμεύσεων που είναι διατεθειμένη να αναλάβει η τρίτη χώρα όσον αφορά τα μέσα καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης και διευκόλυνσης της επανένταξης των επαναπατριζόμενων, καθώς και τις προσπάθειες να τους παρέχονται δυνατότητες απασχόλησης. Η ακριβής διάρθρωση των εταιρικών σχέσεων κινητικότητας θα πρέπει να καθορίζεται με διαγράμματα των χαρακτηριστικών της μετανάστευσης, εφόσον υπάρχουν. Είναι αδύνατη η απαρίθμηση, στο παρόν κείμενο, όλων των πιθανών στοιχείων που μπορούν να συνθέτουν μια εταιρική σχέση κινητικότητας, διότι τα στοιχεία αυτά θα εξαρτηθούν από τη συγκεκριμένη κατάσταση. Εξάλλου, οι διαστάσεις τις οποίες ενδεχομένως επιθυμεί να εισαγάγει στην εταιρική σχέση κινητικότητας το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος θα επηρεαστούν από το νομοθετικό του πλαίσιο (ιδίως όσον αφορά την εισδοχή των υπηκόων τρίτων χωρών), καθώς και από πολιτικούς περιορισμούς και προτεραιότητες. Παρά ταύτα, μια τυπική εταιρική σχέση κινητικότητας μπορεί να περιλαμβάνει ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στο παρόν κεφάλαιο, το οποίο εξετάζει πρώτα τις δεσμεύσεις που αναμένονται από τις τρίτες χώρες και στη συνέχεια τις δεσμεύσεις που θα αναλάβουν η ΕΚ και τα κράτη μέλη που μετέχουν στην εταιρική σχέση:

(1) Δεσμεύσεις που αναμένεται να αναλάβει η τρίτη χώρα.

Οι δεσμεύσεις που αναμένεται να αναλάβει η τρίτη χώρα για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης θα διαφέρουν κατά περίπτωση, και θα εξαρτώνται, μεταξύ άλλων, από το ισχύον νομικό πλαίσιο, αλλά θα μπορούν να περιλαμβάνουν, π.χ.:

- τη δέσμευση της χώρας να δεχθεί εκ νέου τους υπηκόους της στο έδαφός της και να συνεργασθεί πλήρως για την αναγνώρισή τους·
- τη συμπληρωματική δέσμευση επανεισδοχής, υπό σαφώς καθορισμένες συνθήκες, των υπηκόων της τρίτης χώρας και των απάτριδων οι οποίοι έφθασαν στην ΕΕ μέσω του εδάφους της εν λόγω χώρας, κατά περίπτωση στο πλαίσιο κοινοτικής συμφωνίας επανεισδοχής·
- πρωτοβουλίες για την αποθάρρυνση της παράνομης μετανάστευσης μέσω στοχευμένων εκστρατειών ενημέρωσης·
- προσπάθειες για τη βελτίωση των συνοριακών ελέγχων ή/και της συνοριακής διαχείρισης, με την ενδεχόμενη στήριξη της επιχειρησιακής συνεργασίας με τα κράτη μέλη ή/και με τη FRONTEX·(Ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης)·
- προσπάθειες για τη βελτίωση της ασφάλειας των ταξιδιωτικών εγγράφων κατά της απάτης και της παραποίησης, με τη χρησιμοποίηση ενδεχομένως βιομετρικών χαρακτηριστικών και, κατά περίπτωση, με την ασφάλιση των δικαιολογητικών που χρησιμεύουν για την έκδοσή τους (π.χ. εθνικά έγγραφα ταυτότητας)·

[6] Όπως προτείνεται στην ανακοίνωση για τη «σφαιρική προσέγγιση της μετανάστευσης ένα χρόνο μετά».

- δέσμευση για τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της ΕΕ, ώστε να βελτιωθεί η συνεργασία σε θέματα διαχείρισης των συνόρων και να μειωθούν οι κίνδυνοι που εγκυμονεί η διεθνής διακίνηση πληθυσμών για την ασφάλεια.
- ειδικά μέτρα και πρωτοβουλίες για τη σοβαρή καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με τη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, τα σχετικά πρωτόκολλα της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το διεθνές οργανωμένο έγκλημα ή/και συναφή περιφερειακά πλαίσια όπως το πρόγραμμα δράσης της Ουαγκαντούγκου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (μεταξύ Αφρικής και ΕΕ).
- θα πρέπει επίσης να απαιτηθεί από την τρίτη χώρα να αναλάβει τη δέσμευση ότι θα προωθήσει την παραγωγική απασχόληση και την αξιοπρεπή εργασία, και ότι γενικότερα θα μεριμνήσει για τη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, πράγμα που αποτελεί προϋπόθεση για τη μείωση των κινήτρων της παράνομης μετανάστευσης.

Τα μέτρα αυτού του είδους πρέπει να υλοποιούνται με την αυστηρή τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των θιγόμενων προσώπων, καθώς και των ειδικών δικαιωμάτων των προσώπων που χρήζουν ενδεχομένως διεθνούς προστασίας. Οι τρίτες χώρες θα μπορούσαν ενδεχομένως να τύχουν ειδικής χρηματοδοτικής ή/και τεχνικής συνδρομής εκ μέρους της ΕΚ ή/και των κρατών μελών-εταίρων, ώστε να διευκολυνθεί, για παράδειγμα, η οικονομική και κοινωνική επανένταξη των επαναπατριζόμενων μεταναστών.

(2) Δεσμεύσεις που θα πρέπει να αναλάβει η ΕΚ και τα μετέχοντα κράτη μέλη

Και στην περίπτωση αυτή οι συγκεκριμένες δεσμεύσεις θα εξαρτηθούν από τις περιστάσεις, αλλά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, εν όλω ή εν μέρει, τα ακόλουθα στοιχεία:

(α) Περισσότερες ευκαιρίες νόμιμης μετανάστευσης για τους υπηκόους της τρίτης χώρας

Οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας θα διευκολύνουν τη μετανάστευση υπηκόων της τρίτης χώρας στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη της ΕΕ. Μπορούν να περιορίζονται στην οικονομική μετανάστευση ή να επεκτείνονται και σε άλλες μορφές νόμιμης μετανάστευσης, όπως για παράδειγμα οι σπουδές ή άλλες μορφές επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι μηχανισμοί διευκόλυνσης της οικονομικής μετανάστευσης θα πρέπει να βασίζονται στις ανάγκες των ενδιαφερόμενων κρατών μελών για εργατικό δυναμικό, όπως τις αξιολογούν τα ίδια, τηρώντας παράλληλα πλήρως την αρχή της κοινοτικής προτίμησης προς τους πολίτες της ΕΕ, στην οποία αναφέρονται κυρίως οι διατάξεις των πράξεων προσχώρησης του 2003 και του 2005 που υποχρεώνουν τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν μεταβατικά μέτρα όσον αφορά την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων να προτιμούν τους πολίτες της ΕΕ έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών. Συνεπώς, τα κράτη μέλη που μετέχουν σε εταιρικές σχέσεις κινητικότητας είναι υποχρεωμένα να εφαρμόζουν αποτελεσματικά την αρχή αυτή. Εξάλλου, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι τρέχουσες και μελλοντικές διεθνείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ της ΕΕ και της τρίτης χώρας και οι οποίες διευκολύνουν την προσωρινή διακίνηση φυσικών προσώπων όταν αφορά τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών ή των επενδύσεων.

Με την επιφύλαξη των περιορισμών αυτών, η προτιμησιακή διάσταση μιας εταιρικής σχέσης κινητικότητας όσον αφορά τη νόμιμη μετανάστευση μπορεί να προσλάβει δύο βασικές μορφές:

- Οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας μπορούν να περιλαμβάνουν μια συγκεντρωτική προσφορά εκ μέρους πολλών κρατών μελών, σε εθελοντική βάση, για την ευκολότερη πρόσβαση των υπηκόων της τρίτης χώρας στις αγορές εργασίας τους. Από πολιτική άποψη, οι επιμέρους προσφορές οργανώνονται με τρόπο ώστε να παρέχουν στην τρίτη χώρα μια ενοποιημένη κοινοτική προσφορά. Αυτές οι εθνικές προσφορές θα μπορούσαν, παραδείγματος χάρη, να λάβουν τη μορφή ποσοστώσεων απασχόλησης προοριζόμενων για τους υπηκόους της τρίτης χώρας, ή πρακτικών μέσων για το συνδυασμό των προσφορών απασχόλησης ενός κράτους μέλους με τις αιτήσεις απασχόλησης που υποβάλλονται στην τρίτη χώρα. Οι συγκεντρωτικές προσφορές θα πρέπει να τηρούν τις ισχύουσες διαδικασίες εισδοχής.
- Η εταιρική σχέση κινητικότητας θα μπορούσε επίσης να προβλέπει την ευνοϊκότερη μεταχείριση των υπηκόων της συγκεκριμένης χώρας όσον αφορά τους όρους εισδοχής ορισμένων κατηγοριών μεταναστών[7], λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις πολυάριθμες προαιρετικές ρήτρες που περιλαμβάνουν οι σχετικές οδηγίες όσον αφορά τους τομείς που διέπονται από το κοινοτικό δίκαιο. Οι ρυθμίσεις αυτές θα πρέπει, ωστόσο, να υπόκεινται στην αρχή της αποφυγής διακρίσεων του άρθρου 12 της Συνθήκης, καθώς και στην ενιαία εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

[7] Με την επιφύλαξη των πράξεων προσχώρησης του 2003 και του 2005, της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Τουρκίας βάσει της οποίας τα κράτη μέλη προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα στους Τούρκους εργαζόμενους, και της αρχής της κοινοτικής προτίμησης.

(β) Αρωγή προς τρίτες χώρες ώστε να μπορέσουν να αναπτύξουν την ικανότητά τους όσον αφορά τη διαχείριση των νόμιμων μεταναστευτικών ρευμάτων.

Η χρηματοδοτική ή/και τεχνική αρωγή σε τομείς που συνδέονται με τη διαχείριση των νόμιμων μεταναστευτικών ρευμάτων θα μπορούσε να συμπληρώνει εποικοδομητικά τις λοιπές συνιστώσες της εταιρικής σχέσης κινητικότητας. Η αρωγή θα μπορούσε να παρέχεται από την ΕΚ, κυρίως στο πλαίσιο του θεματικού προγράμματος για τη μετανάστευση και το άσυλο, καθώς και από τα κράτη μέλη που μετέχουν σε μια συγκεκριμένη εταιρική σχέση, και δεν θα περιορίζεται αναγκαστικά στη διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων προς την ΕΕ, αλλά θα μπορούσε να επεκτείνεται και στα ενδοπεριφερειακά μεταναστευτικά ρεύματα που σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες είναι πολύ σημαντικά. Η αρωγή αυτή θα μπορούσε, σε ορισμένες περιπτώσεις, να προσλαμβάνει τη μορφή αδελφοποιήσεων με ομόλογα ιδρύματα των κρατών μελών της ΕΕ (υπηρεσίες απασχόλησης, γραφεία ευρέσεως εργασίας**,** κ.λπ.).

Αυτές οι μορφές αρωγής δεν θα απευθύνονται αποκλειστικά στις χώρες που μετέχουν σε μια εταιρική σχέση κινητικότητας. Οι χώρες αυτές θα μπορούσαν, ωστόσο, να έχουν προτεραιότητα στο πλαίσιο του θεματικού προγράμματος για τη μετανάστευση και το άσυλο. Η αρωγή θα μπορούσε συγκεκριμένα να περιλαμβάνει:

- την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις ανάγκες των κρατών μελών σε εργατικό δυναμικό και τις προϋποθέσεις μετανάστευσης·
- συμπληρωματικά μέσα για την ενίσχυση της κινητικότητας των σπουδαστών, των ερευνητών, των νεαρών επαγγελματιών, των εθελοντών και των μελών των οργανώσεων νεολαίας στην εν λόγω χώρα·
- την παροχή γλωσσικής ή τεχνικής κατάρτισης πριν την αναχώρηση των ατόμων που έχουν συγκεκριμένη προοπτική απασχόλησης στο εξωτερικό··και
- υπηρεσίες συνδυασμού προσφοράς και ζήτησης εργασίας, που θα συμβάλουν στην κάλυψη των αναγκών απασχόλησης της ΕΕ με τους αιτούντες εργασία στις τρίτες χώρες, αξιοποιώντας την άμεση ηλεκτρονική σύνδεση με τα συστήματα της ΕΕ, όπως η δικτυακή πύλη κινητικότητας του ευρωπαϊκού δικτύου απασχόλησης EURES. Στις χώρες στις οποίες δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένοι οι θεσμοί διαχείρισης της εγχώριας αγοράς εργασίας, οι υπηρεσίες αυτές θα χρειαστεί ενδεχομένως να συμπληρωθούν με την ανάπτυξη διασυνοριακών υπηρεσιών διαμεσολάβησης για την εύρεση απασχόλησης. Θα μπορούσε επίσης να προβλέπεται τεχνική συνδρομή για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της αγοράς εργασίας·
- προγράμματα διευκόλυνσης της οικονομικής και κοινωνικής επανένταξης των επαναπατριζόμενων μεταναστών·
- μέτρα, συνοδευόμενα από μηχανισμό συνεργασίας, για την απλούστερη αποστολή των εμβασμάτων των μεταναστών.

Η ΕΚ έχει ήδη αποκτήσει σχετική εμπειρία όσον αφορά την παροχή αυτού του είδους αρωγής σε τρίτες χώρες (βλ. παράρτημα ΙΙ για την επισκόπηση προηγούμενων, εξελισσόμενων ή προγραμματιζόμενων σχεδίων στους τομείς αυτούς). Και η Επιτροπή μπορεί να προγραμματίσει τη συστηματικότερη επέκτασή της και προς άλλες τρίτες χώρες. Το σχέδιο MEDA, το οποίο στηρίζει στο Μαρόκο την Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης και Δεξιοτήτων (ANAPEC), καθώς και το Κέντρο Ενημέρωσης και Διαχείρισης της Μετανάστευσης στο Μαλί, στην ίδρυση του οποίου συμμετέχει η ΕΚ με σκοπό την πραγματοποίηση ορισμένων από τις προαναφερθείσες δραστηριότητες, θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πρότυπα για ανάλογες πρωτοβουλίες.

(γ) Μέτρα για την αντιμετώπιση του κινδύνου «διαρροής εγκεφάλων» και για την προώθηση της κυκλικής μετανάστευσης ή του οικειοθελούς επαναπατρισμού των μεταναστών

Κατόπιν αιτήματος της τρίτης χώρας, οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση του κινδύνου «διαρροής εγκεφάλων». Αρχικά ας σημειωθεί ότι οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας προσαρμόζονται στις υπάρχουσες συνθήκες. Ως εκ τούτου, η εταιρική σχέση κινητικότητας θα μπορούσε, κατόπιν κοινής συμφωνίας, να αποκλείει από την προτιμησιακή μεταχείριση τους μετανάστες που προέρχονται από τομείς που εμφανίζουν καταπόνηση. Οι εταιρικές σχέσεις θα μπορούσαν επίσης να περιλαμβάνουν μηχανισμούς για τη διευκόλυνση της κυκλικής μετανάστευσης, η οποία εκ φύσεως μπορεί να συμβάλει στη μετρίαση της «διαρροής εγκεφάλων». Εξάλλου, στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης κινητικότητας, η τρίτη χώρα, η ΕΚ και τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη μπορούν να συμφωνήσουν στη λήψη μέτρων παροχής κινήτρων για τη στήριξη της εθελούσιας επιστροφής προσωρινών ή εποχικών μεταναστών και για την ενίσχυση της αποτελεσματικής κυκλικότητας της μετανάστευσης. Παρόμοιες πρωτοβουλίες θα βοηθήσουν τις χώρες καταγωγής στην αξιοποίηση των δεξιοτήτων και άλλων μορφών κοινωνικού κεφαλαίου των επαναπατριζόμενων ή των κυκλικών μεταναστών και να μετριάσουν τις επιπτώσεις της «διαρροής εγκεφάλων». Στο κεφάλαιο ΙΙΙ παρέχονται παραδείγματα των μέτρων που θα μπορούσαν, κατόπιν συμφωνίας, να ληφθούν για τη διευκόλυνση της κυκλικής μετανάστευσης.

(δ) Βελτίωση ή/και απλούστευση των διαδικασιών έκδοσης θεωρήσεων βραχείας διαμονής στους υπηκόους της τρίτης χώρας.

Στην πορεία των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη μιας·εταιρικής σχέσης κινητικότητας μπορεί να κριθεί σκόπιμο να περιληφθούν ειδικές βελτιώσεις ανά χώρα στον τομέα της έκδοσης θεωρήσεων βραχείας διαμονής, πέραν των γενικότερων βελτιώσεων που έχει ήδη προτείνει η Επιτροπή (βλ. παράρτημα Ι). Οι βελτιώσεις μπορούν να εντάσσονται σε δύο διαφορετικά επίπεδα:

(i) Καλύτερη οργάνωση των προξενικών υπηρεσιών των κρατών μελών της ΕΕ στην τρίτη χώρα.

Στις τρίτες χώρες, οι αιτούντες θεώρηση βραχείας διαμονής στην ΕΕ συναντούν συχνά πρακτικές δυσχέρειες, όπως η απουσία τοπικών προξενείων των κρατών μελών στην πόλη τους, οι τεράστιες ουρές αναμονής, ή η μακροχρόνια αναμονή (συχνά πολύμηνη) μεταξύ του χρόνου ορισμού της ημερομηνίας κατάθεσης της αίτησης θεώρησης και της οριζόμενης ημερομηνίας. Σε ακραίες περιπτώσεις, ο αιτών μπορεί να χρειαστεί να ταξιδέψει σε γειτονική χώρα για να καταθέσει την αίτησή του και να λάβει θεώρηση βραχείας διαμονής από τη χώρα στην οποία βρίσκεται το προξενείο πριν καν μπορέσει να υποβάλει αίτηση θεώρησης για το προγραμματιζόμενο ταξίδι.

Στο πλαίσιο μιας εταιρικής σχέσης κινητικότητας θα μπορούσαν να προβλέπονται διάφοροι τρόποι αντιμετώπισης των δυσχερειών αυτού του είδους:

- Τα κράτη μέλη που μετέχουν στην εταιρική σχέση κινητικότητας θα μπορούσαν να ζητήσουν από την τρίτη χώρα να βελτιώσει από πρακτική άποψη τις διαδικασίες υποβολής αιτήσεων, επεκτείνοντας για παράδειγμα το ωράριο λειτουργίας, αυξάνοντας το προσωπικό, κ.λπ.·
- Παράλληλα, μπορούν επίσης να συμφωνήσουν στη βελτίωση της προξενικής συνεργασίας σε τοπικό επίπεδο. Οι αντιπροσωπίες της Επιτροπής στις τρίτες χώρες που μετέχουν σε εταιρική σχέση κινητικότητας θα μπορούσαν να διαδραματίσουν εποικοδομητικό ρόλο στην ενθάρρυνση παρόμοιας συνεργασίας·

- Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό την ευελιξία του υφιστάμενου κοινοτικού κεκτημένου **(**τροποποιηθείσα κοινή προξενική εγκύκλιος), το οποίο προβλέπει για παράδειγμα τη χορήγηση θεώρησης πολλαπλής εισόδου μακράς διαρκείας (έως πέντε έτη) σε πρόσωπα "καλής πίστης" τα οποία χρειάζεται να ταξιδεύουν συχνά. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης, σε επιμέρους περιπτώσεις, να απαλλάσσουν τους αιτούντες από το τέλος θεώρησης, κ.τ.λ. Η ευρύτερη χρήση αυτής της ευελιξίας θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος της προσφοράς των κρατών μελών που επιθυμούν να συνεισφέρουν σε μια συγκεκριμένη εταιρική σχέση κινητικότητας·
- Αυτή η ενισχυμένη συνεργασία θα μπορούσε να οδηγήσει στη δημιουργία από πολλά κράτη μέλη ενός κοινού κέντρου για την εξέταση των αιτήσεων χορήγησης θεωρήσεων σε μια τρίτη χώρα, όπως προβλέπεται στην πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση της κοινής προξενικής εγκυκλίου (που βρίσκεται στο στάδιο εξέτασης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο). Θα μπορούσε ακόμη να δοθεί προτεραιότητα στη δημιουργία κοινών κέντρων υποβολής αιτήσεων – επιλέξιμων για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Ταμείου Εξωτερικών Συνόρων – σε τρίτες χώρες που μετέχουν στις εταιρικές σχέσεις κινητικότητας.

(ii) Συμφωνίες για την απλούστευση της έκδοσης θεωρήσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων

Μπορούν επίσης να προβλέπονται συστηματικότερες βελτιώσεις των διαδικασιών έκδοσης θεωρήσεων με τη μορφή **συμφωνιών απλούστευσης της έκδοσης θεωρήσεων** για συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων, που θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ της ΕΚ και της τρίτης χώρας που επιθυμεί να συμμετάσχει σε μια εταιρική σχέση κινητικότητας. Το πλεονέκτημα των συμφωνιών αυτών είναι ότι θεσπίζουν σαφή δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους αιτούντες θεώρηση. Κατά τον προσδιορισμό μιας εταιρικής σχέσης κινητικότητας, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η «κοινή προσέγγιση όσον αφορά τη διευκόλυνση της χορήγησης θεωρήσεων» που συμφωνήθηκε σε επίπεδο Coreper και ενδέχεται να αναθεωρηθεί λόγω των δυνατοτήτων που παρέχει η ανάπτυξη των εταιρικών σχέσεων κινητικότητας.

III. Κυκλική μετανάστευση

Α. Εισαγωγή

Η πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την εξέταση τρόπων διευκόλυνσης της κυκλικής μετανάστευσης εντάσσεται στην εξέλιξη των μεταναστευτικών ρευμάτων ανά τον κόσμο και στην ανάγκη να προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση μια αξιόπιστη εναλλακτική λύση στην παράνομη μετανάστευση. Η κυκλική μετανάστευση αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως μορφή-κλειδί της μετανάστευσης, η οποία, με την κατάλληλη διαχείριση, μπορεί να συμβάλει στην εναρμόνιση της διεθνούς προσφοράς και ζήτησης εργασίας, συνεισφέροντας έτσι στην αποτελεσματικότερη κατανομή των διαθέσιμων πόρων και στην οικονομική ανάπτυξη.

Ωστόσο, η κυκλική μετανάστευση εμφανίζει και ορισμένα προβλήματα: εάν δεν υπάρξει η κατάλληλη οργάνωση και διαχείριση, η σκοπούμενη κυκλική μετανάστευση μπορεί εύκολα να γίνει μόνιμη ακυρώνοντας έτσι τον επιδιωκόμενο στόχο.

Το παρόν κεφάλαιο σκιαγραφεί ορισμένα θέματα που θα πρέπει να εξετάσουν η ΕΕ και τα κράτη μέλη για την εξεύρεση των πλέον επωφελών τρόπων για τη διευκόλυνση της κυκλικής μετανάστευσης. Πρώτον, είναι αναγκαίος ένας **κοινός ορισμός** της έννοιας της κυκλικής μετανάστευσης. Θα πρέπει επίσης να προσδιορισθούν οι **διάφορες μορφές** κυκλικής μετανάστευσης που είναι πιο κατάλληλες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της.

Θα πρέπει να υπάρξει διάκριση μεταξύ, αφενός, της θέσπισης του **νομοθετικού πλαισίου** που θα ευνοεί την κυκλική μετανάστευση και, αφετέρου, της δυνατότητας επεξεργασίας **προγραμμάτων κυκλικής μετανάστευσης.** Τα προγράμματα αυτά θα μπορούσαν να παρέχουν στους μετανάστες τη δυνατότητα να εισέλθουν στην ΕΕ για εργασία, σπουδές ή για την άσκηση άλλων δραστηριοτήτων για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Τέλος, είναι σημαντικό να καθοριστούν οι **όροι και οι διασφαλίσεις** που θα πρέπει να θεσπιστούν ώστε να διασφαλιστεί ο πραγματικά κυκλικός χαρακτήρας της μετανάστευσης.

Β. Ορισμός και μορφές της κυκλικής μετανάστευσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να δηλώσει σαφώς ποιο είδος κυκλικής μετανάστευσης επιθυμεί να προωθήσει. Η κυκλική μετανάστευση μπορεί να οριστεί ως μια μορφή μετανάστευσης η διαχείριση της οποίας γίνεται κατά τρόπο που επιτρέπει κάποιο βαθμό νόμιμης κινητικότητας, η οποία πραγματοποιείται αμφίδρομα ανάμεσα σε δύο χώρες.

Οι δύο κυριότερες μορφές κυκλικής μετανάστευσης που εμφανίζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την Κοινότητα είναι:

(1) Κυκλική μετανάστευση υπηκόων τρίτης χώρας εγκατεστημένων στην ΕΕ

Αυτή η κατηγορία κυκλικής μετανάστευσης παρέχει στα άτομα τη δυνατότητα να ασκούν μια δραστηριότητα (επιχειρήσεις, επάγγελμα, εθελοντισμό ή άλλη) στη χώρα καταγωγής τους διατηρώντας την κύρια κατοικία τους σε ένα κράτος μέλος. Αφορά διάφορες κατηγορίες, όπως για παράδειγμα:

- επιχειρηματίες που εργάζονται στην ΕΕ και επιθυμούν να ξεκινήσουν κάποια δραστηριότητα στη χώρα καταγωγής τους (ή σε άλλη τρίτη χώρα)· και
- γιατρούς, καθηγητές και άλλους επαγγελματίες που επιθυμούν να στηρίξουν οικονομικά τη χώρα καταγωγής τους ασκώντας μέρος της επαγγελματικής τους δραστηριότητας εκεί.

(2) Κυκλική μετανάστευση προσώπων που διαμένουν σε τρίτη χώρα

Η κυκλική μετανάστευση θα μπορούσε να προσφέρει την ευκαιρία σε πρόσωπα που διαμένουν σε τρίτη χώρα να έλθουν προσωρινά στην Ευρωπαϊκή Ένωση για λόγους εργασίας, σπουδών, επαγγελματικής εκπαίδευσης, ή για συνδυασμό των παραπάνω, υπό τον όρο ότι, κατά τη λήξη της χορηγηθείσα άδεια εισόδου, θα πρέπει να επανέλθουν στην κύρια κατοικία τους και στην κύρια δραστηριότητά τους στη χώρα καταγωγής τους. Η κυκλικότητα μπορεί να βελτιωθεί αν μετά τον επαναπατρισμό παρέχεται στους μετανάστες η δυνατότητα να διατηρήσουν κάποια μορφή προνομιακής κινητικότητας από και προς το κράτος μέλος στο οποίο προηγουμένως διέμεναν με τη μορφή, π.χ. απλουστευμένων διαδικασιών υποδοχής/ επανεισδοχής.

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει διάφορες περιπτώσεις και καλύπτει όλο το φάσμα των μεταναστών, όπως:

- υπηκόους τρίτης χώρας που επιθυμούν να εργαστούν προσωρινά στην ΕΕ, για παράδειγμα σε εποχική απασχόληση;
- υπηκόους τρίτης χώρας που επιθυμούν να σπουδάσουν ή να εκπαιδευτούν στην Ευρώπη πριν από την επιστροφή στην πατρίδα τους·
- υπηκόους τρίτης χώρας οι οποίοι, μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους, επιθυμούν να εργαστούν στην ΕΕ (π.χ. ως ασκούμενοι) ώστε πριν από τον επαναπατρισμό τους να αποκτήσουν την επαγγελματική εμπειρία που δυσκολεύονται να αποκτήσουν στην πατρίδα τους·

- ερευνητές τρίτης χώρας που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν ερευνητική εργασία στην ΕΕ·
- υπηκόους τρίτης χώρας που επιθυμούν να λάβουν μέρος σε πολυπολιτισμικές και διαπροσωπικές ανταλλαγές και σε άλλες δραστηριότητες στον τομέα του πολιτισμού, της κοινωνίας των πολιτών, της εκπαίδευσης της νεολαίας (όπως π.χ., επιμορφωτικά μαθήματα, σεμινάρια, εκδηλώσεις, εκπαιδευτικές επισκέψεις)·
- υπηκόους τρίτης χώρας που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν μη αμειβόμενη εθελοντική υπηρεσία επιδιώκοντας ένα στόχο γενικού ενδιαφέροντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Γ. Θέσπιση ενός κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου για την προώθηση της κυκλικής μετανάστευσης

Η νομοθεσία ορισμένων κρατών μελών σχετικά με τη μετανάστευση περιλαμβάνει ήδη διατάξεις που ευνοούν την κυκλικότητα της μετανάστευσης επιτρέποντας σε όλες ή σε ορισμένες κατηγορίες νόμιμα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών να εγκαταλείπουν τη χώρα για καθορισμένα χρονικά διαστήματα χωρίς να χάνουν το νομικό καθεστώς τους, παρότι οι προϋποθέσεις και οι προβλεπόμενες περιπτώσεις είναι διαφορετικές σε κάθε κράτος μέλος. Η κατάλληλη νομοθετική εναρμόνιση θα μπορούσε ωστόσο να απλουστεύσει ακόμη περισσότερο την κυκλική μετανάστευση ορισμένων κατηγοριών προσώπων.

Θα μπορούσαν συγκεκριμένα να θεσπιστούν μέτρα για την ενίσχυση της κυκλικής μετανάστευσης σε ορισμένα από τα ήδη εξαγγελθέντα νομοθετικά μέσα στο σχέδιο πολιτικής για τη νόμιμη μετανάστευση, ειδικότερα:

- **η πρόταση οδηγίας για την εισδοχή μεταναστών υψηλής ειδίκευσης:**

– με την επιφύλαξη μιας πιο εμπεριστατωμένης εξέτασης, τα μέτρα για την ενίσχυση της κυκλικότητας θα μπορούσαν να επικεντρωθούν στη μεγαλύτερη απλούστευση των διαδικασιών εισδοχής ατόμων που έχουν ήδη παραμείνει νόμιμα στην ΕΕ για ορισμένο χρονικό διάστημα (για εργασία υψηλής ειδίκευσης, για σπουδές ή για άλλες μορφές επαγγελματικής εκπαίδευσης)·

- **η πρόταση οδηγίας για την εισδοχή εποχικών μεταναστών:**

– το κυριότερο μέτρο για την ενίσχυση της κυκλικότητας θα ήταν η θέσπιση μιας πολυετούς άδειας διαμονής/εργασίας για εποχικούς μετανάστες, που θα τους επιτρέπει να επανέρχονται επί σειρά ετών για να επιτελούν εποχική εργασία.

- **η πρόταση οδηγίας για την εισδοχή αμειβόμενων ασκουμένων:**

– η δυνατότητα της έλευσης στην Ευρώπη υπηκόων τρίτης χώρας για να παρακολουθήσουν πρόγραμμα πρακτικής εκπαίδευσης θα έπρεπε να συμβάλει στην ενίσχυση της «διαρροής εγκεφάλων» και στη μεταφορά δεξιοτήτων και γνώσεων. Για τη βελτίωση της κυκλικότητας, η πρόταση θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα να επιστρέφουν οι πρώην ασκούμενοι για περιορισμένα χρονικά διαστήματα για να παρακολουθήσουν περαιτέρω συμπληρωματική επαγγελματική εκπαίδευση που θα τους εξασφαλίσει την αναβάθμιση των ικανοτήτων τους.

Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης κατά πόσο θα ωφελούσε την κυκλική μετανάστευση η θέσπιση εναρμονισμένων διαδικασιών εισδοχής για άλλες κατηγορίες νόμιμων μεταναστών.

Εξάλλου, η Επιτροπή ενδέχεται σε εύθετο χρόνο να εξετάσει τη σκοπιμότητα υποβολής προτάσεων προσαρμογής ορισμένων υφιστάμενων νομοθετικών μέσων για την προώθηση της κυκλικής μετανάστευσης, σύμφωνα με τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

- **Οδηγία 2003/109/ΕΚ σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες:**

– Επί του παρόντος, η οδηγία ορίζει ότι, κατά γενικό κανόνα, ο επί μακρόν διαμένων χάνει το δικαίωμα μακράς διαμονής σε περίπτωση απουσίας του από το έδαφος της Κοινότητας επί 12 διαδοχικούς μήνες. Η περίοδος απουσίας θα μπορούσε να επεκταθεί σε δύο ή τρία έτη.

- **Οδηγία 2004/114/ΕΚ, σχετικά με τις προϋποθέσεις εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τις σπουδές, την ανταλλαγή μαθητών, την άμισθη πρακτική άσκηση ή την εθελοντική υπηρεσία και οδηγία 2005/71/ΕΚ σχετικά με ειδική διαδικασία εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας**:

– μια πιθανή τροποποίηση θα ήταν η καθιέρωση άδειας διαμονής πολλαπλής εισόδου που θα επιτρέπει στον κάτοχο να απουσιάζει από το έδαφος της ΕΕ επί μακρόν χωρίς να διακυβεύεται το δικαίωμα διαμονής του[8].

– μια άλλη δυνατότητα θα ήταν η μετατροπή των προαιρετικών ρητρών των οδηγιών αυτών, οι οποίες επιτρέπουν στα κράτη μέλη να παρέχουν απλουστευμένες ή ταχείες διαδικασίες εισδοχής σε άτομα που έχουν κατά το παρελθόν εργαστεί ως ερευνητές ή έχουν σπουδάσει στην ΕΕ, σε δικαίωμα πρόσβασης των ατόμων αυτών σε ταχείες διαδικασίες, με την προϋπόθεση ότι κατά τη λήξη της άδειας θα επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους.

– τέλος, θα ήταν ενδεχομένως δυνατός ο συνδυασμός των δύο οδηγιών ώστε να επιτρέπεται σε υπηκόους τρίτων χωρών που είχαν γίνει παλαιότερα δεκτοί ως σπουδαστές και οι οποίοι, μετά το πέρας των σπουδών τους, επέστρεψαν στη χώρα καταγωγής τους να εισέρχονται ευκολότερα ως ερευνητές (με λιγότερες προϋποθέσεις). Η λύση αυτή θα μπορούσε να διευρυνθεί ώστε να επιτρέπει στους σπουδαστές να υποβάλλουν αίτηση εισδοχής ως ερευνητές, ενώ διαμένουν ακόμη στο κράτος μέλος στο οποίο σπουδάζουν, με την προϋπόθεση ότι η αίτηση υποβάλλεται πριν από τη λήξη της άδειας.

Δ. Διασφάλιση της πραγματικής κυκλικότητας της μετανάστευσης

Θα πρέπει να συμπεριληφθούν πρακτικές προϋποθέσεις και διασφαλίσεις ώστε να διασφαλίζεται ότι η κυκλική μετανάστευση πληροί τους στόχους της και αποφέρει μακροχρόνια οφέλη. Η Επιτροπή σκοπεύει να δρομολογήσει δημόσια συζήτηση λαμβάνοντας ως βάση την παρούσα ανακοίνωση, κυρίως με τα κράτη μέλη, σχετικά με τα μέτρα που απαιτούνται για τη διασφάλιση του κυκλικού χαρακτήρα της μετανάστευσης.

(1) Κίνητρα για την προώθηση της κυκλικότητας

Τα κοινοτικά πολιτικά μέσα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν σωρεία κινήτρων για την προώθηση της κυκλικότητας, όπως για παράδειγμα:

- **προοπτική μελλοντικών ευκαιριών νόμιμης διακίνησης προς την ΕΕ:** η υπόσχεση της συνεχιζόμενης κινητικότητας με αντάλλαγμα την τήρηση των εφαρμοστέων κανόνων και προϋποθέσεων θα μειώσει σημαντικά τον πειρασμό παράτασης της διαμονής μετά τη λήξη της άδειας. Θα πρέπει να εξεταστεί ολόκληρο το φάσμα των επιλογών, οι οποίες ενδεχομένως θα διαφέρουν για κάθε κατηγορία μεταναστών, ενώ η γενική ιδέα συνίσταται στην επιβράβευση των μεταναστών που ενεργούν καλή τη πίστει. Θα μπορούσαν να συνεκτιμηθούν τα προαναφερθέντα κίνητρα (άδεια διαμονής/εργασίας πολλαπλής

[8] Ο δικαιούχος θα είχε έτσι το δικαίωμα να διαμένει και (κατά περίπτωση) να εργάζεται στην ΕΕ επί καθορισμένο χρονικό διάστημα, το οποίο θα μπορούσε να καταμεριστεί σε πολλές υποπεριόδους που θα χωρίζονται από περιόδους επιστροφής στη χώρα καταγωγής.

εισόδου, που επιτρέπει προσωρινή επιστροφή στη χώρα καταγωγής· απλουστευμένες ή ταχείες διαδικασίες εισδοχής για τους μετανάστες που διέμεναν ήδη στην ΕΕ για ορισμένο χρονικό διάστημα και επέστρεψαν εθελουσίως στη χώρα καταγωγής τους κατά τη λήξη της άδειάς τους· κ.λπ.).

- **ομαλότερη δυνατή επανένταξη (ιδίως σε επαγγελματικό επίπεδο) των επαναπατριζόμενων μεταναστών στη χώρα καταγωγής τους** : για την επίτευξη αυτού του στόχου θα μπορούσε να προβλέπεται στήριξη για την αναζήτηση απασχόλησης ή/και για τη δημιουργία επιχειρήσεων από επαναπατριζόμενους στις χώρες καταγωγής τους· στήριξη στις χώρες καταγωγής για την αναγνώριση των άτυπων (χωρίς τη χορήγηση διπλώματος) δεξιοτήτων που έχουν αποκτήσει οι επαναπατριζόμενοι στη διάρκεια της παραμονής τους στο εξωτερικό· επίδομα επανένταξης, φοροαπαλλαγή των καταθέσεων στη χώρα καταγωγής, ειδικά στεγαστικά προγράμματα, στήριξη προς επαναπατριζόμενους ερευνητές για να συνεχίσουν το ερευνητικό έργο στη χώρα καταγωγής τους, ή – στην περίπτωση σπουδαστών – συνέχιση των υποτροφιών για δύο έτη μετά τον επαναπατρισμό. Η Κοινότητα ή/και τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη θα μπορούσαν να συμφωνήσουν στη στήριξη παρόμοιων μέτρων, ιδίως στο πλαίσιο των εταιρικών σχέσεων κινητικότητας που περιγράφονται στο κεφάλαιο ΙΙ.

(2) Διασφάλιση του αποτελεσματικού επαναπατρισμού

Μια από τις βασικές προϋποθέσεις είναι ο επαναπατρισμός των μεταναστών στην πατρίδα τους μετά την εκπνοή της άδειας διαμονής τους. Θα καταρτιστεί κατάλογος όλων των μέτρων που διασφαλίζουν ή προωθούν τον επαναπατρισμό. Ένα μέτρο που θα μπορούσε να εξεταστεί και επίσης να ενσωματωθεί στο νομοθετικό πλαίσιο είναι η απαίτηση γραπτής δέσμευσης εκ μέρους των μεταναστών ότι μετά τη λήξη της σύμβασης θα επιστρέψουν οικειοθελώς στη χώρα καταγωγής τους. Στην περίπτωση που ο μετανάστης παραμείνει παράνομα στο κοινοτικό έδαφος αντί να επιστρέψει οικειοθελώς μετά τη λήξη της άδειάς του, θα πρέπει να προβλέπεται επανεισδοχή από τη χώρα καταγωγής. Η επίτευξη αυτού του στόχου θα είναι ευκολότερη εάν τεθούν σε ισχύ συμφωνίες επανεισδοχής μεταξύ της ΕΚ ή του κράτους μέλους και της χώρας καταγωγής.

(3) Παρακολούθηση της κυκλικής μετανάστευσης

Τα προγράμματα κυκλικής μετανάστευσης θα πρέπει να παρακολουθούνται προσεκτικά, όσον αφορά τόσο την οργάνωση όσο και την πρακτική εφαρμογή τους, ώστε να διασφαλίζεται ότι πληρούν το διττό στόχο να ανταποκρίνονται, αφενός, στις ανάγκες των αγορών εργασίας της ΕΕ και να συμβάλουν, αφετέρου, στην ανάπτυξη των χωρών καταγωγής, ώστε να αποτρέπεται η μετατροπή της κυκλικής μετανάστευσης σε μόνιμη. Θα πρέπει να καθοριστεί ένα σύνολο κριτηρίων για την παρακολούθηση των προγραμμάτων αυτών. Εξάλλου, στην εκτίμηση της εφαρμογής των σχετικών κοινοτικών οδηγιών θα πρέπει να περιλαμβάνεται και αξιολόγηση της συνεισφοράς τους στην κυκλική μετανάστευση.

(4) Μείωση του κινδύνου «διαρροής εγκεφάλων»

Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες πλήττονται από τη μαζική αναχώρηση ειδικών κατηγοριών μεταναστών, μεσαίας έως υψηλής ειδίκευσης. Αν η αναχώρηση αυτή επικεντρώνεται σε τομείς ζωτικούς για την ανάπτυξη, όπως η εκπαίδευση και η περίθαλψη, οι επιπτώσεις τους ενδέχεται να είναι δραματικές όσον αφορά την ικανότητα της χώρας να παρέχει τις απαραίτητες υπηρεσίες στον πληθυσμό της. Ωστόσο, ο κίνδυνος «διαρροής εγκεφάλων» δεν είναι καθολικός και πρέπει να αξιολογείται σε συνάρτηση με τις πιθανές θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ανάπτυξη της χώρας καταγωγής.

Σε κάποιο βαθμό, η κυκλική μετανάστευση μπορεί να περιορίσει τον μακροχρόνιο κίνδυνο «διαρροής εγκεφάλων», επιβάλλεται, ωστόσο, η λήψη περαιτέρω μέτρων για την αντιστάθμιση ανάλογων κινδύνων[9].

Οι ειδικές δράσεις για την αντιμετώπιση της «διαρροής εγκεφάλων» θα πρέπει να προσαρμόζονται στην κατάσταση που επικρατεί στην ενδιαφερόμενη χώρα. Θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν: δεσμεύσεις των κρατών μελών ΕΕ να μην προβαίνουν σε προσλήψεις εργαζομένων σε τομείς οι οποίοι, σύμφωνα με την τρίτη χώρα, βρίσκονται υπό πίεση· μηχανισμούς που θα επιτρέψουν στους επαναπατριζόμενους στην τρίτη χώρα να διαχωρίσουν την επαγγελματική τους ζωή μεταξύ δύο χωρών· ή αρωγή από την Κοινότητα ή/και τα κράτη μέλη ώστε να μπορέσει η χώρα-εταίρος να δημιουργήσει αρκούντως ελκυστικές επαγγελματικές ευκαιρίες ιδίως για τους εργαζόμενους υψηλής ειδίκευσης, σε τοπικό επίπεδο, ως εναλλακτική λύση στη μετανάστευση.***(5) Εταιρική σχέση με τρίτες χώρες***

Ο διάλογος και η συνεργασία με τρίτες χώρες – τόσο στον τομέα της μετανάστευσης όσο και σε συναφείς τομείς, όπως η απασχόληση, η κοινωνική πολιτική και η εκπαίδευση/κατάρτιση, – είναι ουσιώδεις ώστε να διασφαλίζεται ότι η κυκλική μετανάστευση λειτουργεί ορθά και είναι αμοιβαία επωφελής. Με τη χρησιμοποίηση, στο μέτρο του δυνατού, των υφιστάμενων θεσμικών πλαισίων για το διάλογο και τη συνεργασία, θα μπορούσαν να ξεκινήσουν διαβουλεύσεις με ορισμένες τρίτες χώρες που ενδεχομένως ενδιαφέρονται να προωθήσουν την κυκλική μετανάστευση, πιθανότατα στο πλαίσιο εταιρικών σχέσεων κινητικότητας. Κατά τη χάραξη των αναπτυξιακών πολιτικών, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα των τρίτων χωρών, και να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον κίνδυνο «διαρροής εγκεφάλων» (παρά το γεγονός ότι όταν υπάρχει σωστή διαχείριση, η κυκλική μετανάστευση θα πρέπει κατ'αρχήν να περιορίζει αυτό τον κίνδυνο) και πιθανά μέτρα αντιμετώπισης παρόμοιων κινδύνων. Οι τρίτες χώρες θα μπορούσαν να ενθαρρύνονται όσον αφορά τη θέσπιση νομικών και διοικητικών ρυθμίσεων για τη διευκόλυνση της κυκλικής μετανάστευσης. Οι χώρες-εταίροι θα πρέπει, ειδικότερα, να δεσμευθούν ότι θα βελτιώσουν τις υπηρεσίες απασχόλησης και ευρέσεως εργασίας, καθώς και την επαγγελματική και τη γλωσσική κατάρτιση, ή την ικανότητά του να προβλέπουν τις ανάγκες και τη διαθεσιμότητα δεξιοτήτων και να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις ανάγκες εργατικού δυναμικού στο εξωτερικό. Στήριξη θα μπορούσε επίσης να παρέχεται στις χώρες-εταίρους ώστε να επιτρέπεται στους επαναπατριζόμενους μετανάστες να συνεισφέρουν αποτελεσματικά στη χώρα καταγωγής τους. Θα ζητηθεί επίσης από τις χώρες-εταίρους να συνεργαστούν στην αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης, της εμπορίας ανθρώπων και να παρέχουν εγγυήσεις ότι οποιοσδήποτε από τους υπηκόους τους μετέχει σε προγράμματα κυκλικής μετανάστευσης θα έχει τη δυνατότητα να επαναπατρισθεί, και θα γίνεται δεκτός, στη χώρα καταγωγής του μετά τη λήξη ή την καταγγελία της σύμβασής του. Οι χώρες-εταίροι θα πρέπει επίσης να προσπαθήσουν να αυξήσουν τα κίνητρα επαναπατρισμού και επανένταξης, μεταξύ άλλων και με ενεργά μέτρα προώθησης της παραγωγικής απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας.

(6) Διμερείς συμφωνίες για την προώθηση της ασφαλούς κυκλικής μετανάστευσης

---

[9] Για περισσότερα στοιχεία σχετικά με τη δημόσια συζήτηση όσον αφορά τη «διαρροή εγκεφάλων», βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής για τη μετανάστευση και την ανάπτυξη. Η ανακοίνωση αυτή, καθώς και η ανακοίνωση σχετικά με τη «Στρατηγική της ΕΕ για δράση που αφορά την έλλειψη ανθρωπίνων πόρων στον τομέα της υγείας στις αναπτυσσόμενες χώρες» (COM (2005) 642 τελικό) περιλαμβάνουν επίσης ορισμένες πρακτικές απαντήσεις στο πρόβλημα της «διαρροής εγκεφάλων». Η τακτική επικαιροποίηση των γενικών χαρακτηριστικών της μετανάστευσης χρησιμεύουν, μεταξύ άλλων, στην επισήμανση για κάθε αναπτυσσόμενη χώρα των τομέων και των επαγγελμάτων που πλήττονται από τη «διαρροή εγκεφάλων»

Πέραν του κοινοτικού πλαισίου και των κοινοτικών πολιτικών, χρήσιμο μέσο για την ενίσχυση και τη διευκόλυνση της κυκλικής μετανάστευσης θα ήταν η σύναψη διμερών συμφωνιών μεταξύ των χωρών καταγωγής και των κρατών υποδοχής, με πλήρη σεβασμό των κοινοτικών αρμοδιοτήτων. Οι συμφωνίες αυτές μπορούν να βοηθήσουν στο συνδυασμό της προσφοράς και της ζήτησης εργατικού δυναμικού, ιδίως στην περίπτωση εταιρικής σχέσης μεταξύ των υπηρεσιών απασχόλησης και των γραφείων ευρέσεως εργασίας και των δύο πλευρών, επιτρέποντας έτσι την ταχεία ανταπόκριση στις ανάγκες του κράτους μέλους ΕΕ για εργατικό δυναμικό. Οι συμφωνίες αυτού του είδους μπορούν να καταστήσουν ευκολότερη τη λειτουργία ορισμένων από τα πιο ευέλικτα κίνητρα για κυκλική μετανάστευση, όπως, για παράδειγμα, οι υποτροφίες σε «κυκλικούς» σπουδαστές, σε ασκούμενους ή σε άτομα που μετέχουν σε διαπολιτισμικές ανταλλαγές νέων. Τέλος, οι διμερείς συμφωνίες μπορούν επίσης να επιτρέψουν να διασφαλίζεται η παροχή προτεραιότητας από τα καθεστώτα κυκλικής μετανάστευσης στους τομείς που έχουν μεγαλύτερη σημασία για τις χώρες καταγωγής και συμβάλλουν στη μετρίαση ενδεχόμενης «διαρροής εγκεφάλων». Η σύνδεση του κοινοτικού πλαισίου με τις διμερείς συμφωνίες μπορεί να οδηγήσει σε συνέργιες που θα είναι επωφελείς για όλους τους ενδιαφερόμενους και θα πρέπει να συζητηθούν διεξοδικότερα.

IV. **Συμπέρασμα: επόμενα στάδια**

Το θέμα της διευκόλυνσης της νόμιμης διακίνησης πληθυσμών μεταξύ τρίτων χωρών και της ΕΕ, και ειδικότερα η κυκλική μετανάστευση, είναι σημαντικό και περίπλοκο. Εάν αντιμετωπιστεί ορθά, θα μπορούσε να συμβάλει στην κάλυψη των αναγκών της ΕΕ σε εργατικό δυναμικό και να βοηθήσει τις χώρες καταγωγής να βελτιστοποιήσουν τα οφέλη και να περιορίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης, και παράλληλα να συμβάλει στην εξάλειψη ή τον μετριασμό πολλών από τα κίνητρα που οδηγούν στην παράνομη μετανάστευση.

Όσον αφορά τον ορισμό της έννοιας της **κυκλικής μετανάστευσης** και την πρακτική εφαρμογή της, η Επιτροπή σκοπεύει, σε πρώτο στάδιο, να δρομολογήσει μια διαδικασία διαβουλεύσεων βάσει της παρούσας ανακοίνωσης για να συγκεντρώσει απόψεις και εμπειρίες άλλων κοινοτικών οργάνων, κρατών μελών και ενδιαφερόμενων φορέων. Αυτή η διαδικασία διαβουλεύσεων ενδέχεται να διαρκέσει τουλάχιστον τρεις μήνες, ενώ τα προς συζήτηση θέματα θα αφορούν τομείς δραστηριότητας της ΕΚ και θα απαιτήσουν ενδεχομένως τροποποίηση της κοινοτικής νομοθεσίας όσον αφορά την εισδοχή ορισμένων κατηγοριών μεταναστών. Είναι επίσης πιθανό να θίγουν τομείς εθνικής αρμοδιότητας, παραδείγματος χάρη τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την εισδοχή μεμονωμένων μεταναστών.

Εξάλλου, η Επιτροπή σκοπεύει να πραγματοποιήσει διερευνητικές επαφές με περιορισμένο αριθμό χωρών δυνητικά ενδιαφερόμενων για τις **εταιρικές σχέσεις κινητικότητας** και διατεθειμένων να αναλάβουν δεσμεύσεις ενεργού συνεργασίας με την ΕΕ όσον αφορά τη διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων, και μέσω της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης σε εταιρική σχέση με την ΕΕ, ιδίως στον τομέα της επανεισδοχής και του επαναπατρισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, οι προσπάθειες για την κατάρτιση αποτελεσματικών πολιτικών ενίσχυσης της κυκλικής μετανάστευσης και την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων κινητικότητας, σαφώς απαιτούν αυξημένο συντονισμό και συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών ώστε να διασφαλισθεί η μέγιστη δυνατή συνέργια μεταξύ των δραστηριοτήτων στα δύο αυτά επίπεδα και να αποφευχθεί η επικάλυψη των αρμοδιοτήτων αλλήλων. Για την απόκτηση μεγαλύτερης εμπειρίας, θα μπορούσε να παρασχεθεί χρηματοδοτική στήριξη σε πιλοτικά σχέδια ειδικά σχεδιασμένα για την ενίσχυση της κυκλικής μετανάστευσης σε τομείς ή επαγγέλματα που ενδιαφέρουν εξίσου τις χώρες καταγωγής και τα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή σκοπεύει επίσης να ενσωματώσει τα θέματα αυτά στον πολιτικό διάλογο και τη συνεργασία με τρίτες χώρες – ιδίως εκείνες που ήδη αποτελούν ή πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο της σφαιρικής προσέγγισης στη μετανάστευση, στον τομέα της μετανάστευσης και σε συναφείς τομείς. Ελπίζει επίσης ότι οι προσανατολισμοί αυτοί θα συμβάλουν στην παγκόσμια συζήτηση για τον καλύτερο τρόπο διαχείρισης της διεθνούς μετανάστευσης, και ειδικότερα στις συζητήσεις στο πλαίσιο του παγκόσμιου φόρουμ για τη διεθνή μετανάστευση και ανάπτυξη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ για τη διακίνηση προσώπων στην ΕΕ

Α. Πλαίσιο για τη νόμιμη μετανάστευση

Από το 1999, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αρχίσει να χαράσσει σταδιακά μια κοινή πολιτική για τη νόμιμη μετανάστευση. Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί σε κοινοτικό επίπεδο τρεις οδηγίες που ρυθμίζουν την εισδοχή υπηκόων τρίτων χωρών.

Οι υπήκοοι τρίτης χώρας που επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε κράτος μέλος εμπίπτουν στην οδηγία *2004/114/ΕΚ*. Μετά την εισδοχή, τους παρέχεται περιορισμένη πρόσβαση στην αγορά εργασίας ως μέσο ενίσχυσης των σπουδών τους, καθώς και η δυνατότητα να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε άλλο κράτος μέλος. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να εφαρμόσουν το καθεστώς αυτό σε πρόσωπα που παρέχουν εθελοντική υπηρεσία, σε μη αμειβόμενους ασκουμένους και σε μαθητές.

Τέλος, η οδηγία *2005/71/ΕΚ, σχετικά με ειδική διαδικασία εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας* παρέχει ένα ευέλικτο καθεστώς που σκοπό έχει να προσελκύσει αυτή την κατηγορία μεταναστών στην Κοινότητα. Οι ερευνητές τρίτης χώρας που γίνονται δεκτοί σε κάποιο κράτος μέλος βάσει της οδηγίας έχουν τη δυνατότητα να διδάξουν και να συνεχίσουν το ερευνητικό τους έργο σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να τους ζητείται άδεια εργασίας.

Βάσει των προϋποθέσεων εισδοχής που θεσπίζουν οι παραπάνω οδηγίες οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να διαθέτουν επαρκείς πόρους, υγειονομική περίθαλψη, καθώς και να μη συνιστούν απειλή για τη δημόσια υγεία, την ασφάλεια, κ.τ.λ. Όλες οι οδηγίες περιλαμβάνουν σαφείς κανόνες για την άρση του δικαιώματος διαμονής.

Πέραν των καθεστώτων εισδοχής, οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν σε κράτος μέλος για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους τυγχάνουν του ευεργετήματος της οδηγίας *2003/109/ΕΚ*, η οποία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να χορηγούν καθεστώς μακροχρόνιας διαμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών που πληρούν τους όρους επαρκών πόρων και υγειονομικής περίθαλψης και οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στο έδαφός τους τουλάχιστον επί πενταετία. Το καθεστώς μακροχρόνιας διαμονής παρέχει ένα μακρύ κατάλογο σημαντικών κοινωνικοοικονομικών δικαιωμάτων στον οποίο περιλαμβάνεται και η ενδοκοινοτική κινητικότητα υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Εξάλλου, οι επί μακρόν διαμένοντες δικαιούνται μεγαλύτερης προστασίας κατά της απέλασης.

Εξάλλου, η συμφωνία σύνδεσης ΕΕ-Τουρκίας, παρά το γεγονός ότι δεν χορηγεί κανένα δικαίωμα διακίνησης σε κράτος μέλος της ΕΕ, ή μεταξύ κρατών μελών, για ανάληψη απασχόλησης, παρέχει στους Τούρκους υπηκόους ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους υποδοχής ύστερα από τέσσερα έτη νόμιμης απασχόλησης. Ορίζει επίσης ότι τα κράτη μέλη που αποφασίζουν να προσλάβουν εργαζόμενους που δεν είναι υπήκοοι της Κοινότητας θα πρέπει να προσπαθούν να παρέχουν προτεραιότητα στους Τούρκους εργαζόμενους.

Τέλος, οι υπήκοοι τρίτης χώρας που είναι μέλη της οικογένειας διακινούμενων εργαζομένων υπηκόων της ΕΕ απολαμβάνουν ορισμένα παρεπόμενα δικαιώματα βάσει της οδηγίας 2004/38/ΕΚ. Στα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνεται το δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης στην απασχόληση και το δικαίωμα διαμονής μαζί με τον διακινούμενο εργαζόμενο στο κράτος μέλος υποδοχής. Εξάλλου, αν παραμείνουν μαζί με τον διακινούμενο εργαζόμενο επί συνεχή περίοδο πέντε ετών, μπορούν να αποκτήσουν δικαίωμα μόνιμης διαμονής.

Το σχέδιο πολιτικής του 2005 για τη νόμιμη μετανάστευση θεσπίζει τις γενικές γραμμές για την περαιτέρω ανάπτυξη μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής σχετικά με τη νόμιμη μετανάστευση και, ιδίως, τη **μετανάστευση εργατικού δυναμικού** η οποία αποτελεί σημαντική συνιστώσα των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιστάθμιση των αρνητικών επιπτώσεων της δημογραφικής γήρανσης και για την κάλυψη των μεταβαλλόμενων αναγκών των αγορών εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή, για να προσελκύσει τους επαγγελματίες που απαιτούνται για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα υποβάλει το Σεπτέμβριο του 2007 πρόταση οδηγίας σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής εργαζόμενων υψηλής ειδίκευσης από τρίτες χώρες. Εξάλλου, θα υποβληθούν τρεις ακόμη προτάσεις για τη διευκόλυνση της κυκλικής και της προσωρινής μετανάστευσης οι οποίες αφορούν τους εποχικούς εργαζόμενους και τους αμειβόμενους ασκούμενους (και οι δύο το φθινόπωρο του 2008), καθώς και τους ενδοϋπηρεσιακώς μετατιθέμενους (2009). Παράλληλα, επιβάλλεται η θέσπιση ενός κοινού ασφαλούς καθεστώτος νομιμότητας σε όλους τους διακινούμενους εργαζόμενους που διαμένουν νόμιμα στην ΕΕ αλλά δεν πληρούν ακόμη τις προϋποθέσεις χορήγησης διαμονής μακράς διαρκείας: σχετική πρόταση θα υποβληθεί επίσης το Σεπτέμβριο του 2007.

Β. Διεθνείς εμπορικές συμφωνίες για την ελευθέρωση της εγκατάστασης και της παροχής υπηρεσιών

Στο πλαίσιο της εμπορικής πολιτικής της, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει συνάψει σειρά διεθνών συμφωνιών οι οποίες διευκολύνουν την προσωρινή διακίνηση φυσικών προσώπων στον τομέα των υπηρεσιών ή των επενδύσεων. Έχουν αναληφθεί δεσμεύσεις τόσο σε πολυμερές (ΠΟΕ) όσο και σε διμερές επίπεδο (στο πλαίσιο συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου). Βασικό χαρακτηριστικό των δεσμεύσεων αυτών είναι ότι οι δικαιούχοι δεν πρέπει να εισέλθουν στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και ότι πρέπει να έχουν αποκτήσει σύμβαση υπηρεσιών πριν υποβάλουν αίτηση εισόδου στο έδαφος των κρατών μελών της ΕΕ. Οι δεσμεύσεις αυτές αφορούν μόνο το δικαίωμα άσκησης συγκεκριμένης οικονομικής δραστηριότητας και δεν καλύπτουν τη θεώρηση και άλλους όρους σχετικά με την είσοδο, τη διαμονή και την εργασία.

Γ. Πλαίσιο για τη διακίνηση βραχείας διάρκειας: η κοινή πολιτική θεωρήσεων Σένγκεν

Στο πλαίσιο της συνεργασίας Σένγκεν, ως ένα από τα συνοδευτικά μέτρα που είναι αναγκαία για την εγκαθίδρυση ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα στον οποίο να διασφαλίζεται η ελεύθερη διακίνηση των προσώπων, αναπτύχθηκε μια κοινή πολιτική θεωρήσεων για υπηκόους τρίτων χωρών που αφορά τη διαμονή τριών μηνών ανά εξάμηνο, η οποία προβλέπει συγκεκριμένα την αμοιβαία αναγνώριση θεωρήσεων βραχείας διαμονής που εκδίδονται βάσει κοινών διαδικασιών και προϋποθέσεων.

Στον πυρήνα αυτής της κοινής πολιτικής βρίσκεται η οδηγία αριθ. 539/2001 του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, στην οποία παρατίθενται οι τρίτες χώρες οι υπήκοοι των οποίων πρέπει να κατέχουν θεωρήσεις κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων (ο «αρνητικός κατάλογος») και εκείνες που οι υπήκοοί τους εξαιρούνται από την απαίτηση αυτή ο «θετικός κατάλογος». Οι δύο κατάλογοι καθορίζονται από μια εξεταζόμενη κατά περίπτωση αξιολόγηση διαφόρων κριτηρίων που αφορούν, μεταξύ άλλων, την παράνομη μετανάστευση, τη δημόσια πολιτική και ασφάλεια, και τις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις επιπτώσεις της περιφερειακής συνοχής και αμοιβαιότητας.

Η σύμβαση εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν, της 14ης Ιουνίου 1985, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων των κοινών συνόρων (άρθρο 8 και επόμενα) θεσπίζει τις βασικές αρχές της κοινής πολιτικής θεωρήσεων, μεταξύ των οποίων και την αμοιβαία

αναγνώριση θεωρήσεων βραχείας διαμονής, και καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου με σκοπό τη βραχεία διαμονή υπηκόων τρίτης χώρας που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης, καθώς και τη διακίνηση εντός του χώρου Σένγκεν υπηκόων τρίτων χωρών που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης ή υπόκεινται σε αυτήν. Η κοινή προξενική εγκύκλιος και μια σειρά αποφάσεων της Εκτελεστικής Επιτροπής του Σένγκεν και του Συμβουλίου περιλαμβάνουν λεπτομερείς κανόνες σχετικά με τους όρους και τις διαδικασίες έκδοσης θεωρήσεων βραχείας διαμονής.

Ο κανονισμός αριθ. 1683/95 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1995, θεσπίζει τη θεώρηση ενιαίου τύπου σύντομης διάρκειας.

Αυτή η κοινή πολιτική θεωρήσεων εφαρμόζεται πλήρως από τα κράτη μέλη και τις συνδεδεμένες χώρες που ανήκουν στον χώρο Σένγκεν χωρίς εσωτερικά σύνορα. Τα κράτη μέλη που εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 και το 2007 εφαρμόζουν μόνο τον κανονισμό αριθ. 539/2001 του Συμβουλίου και τις θεωρήσεις ενιαίου τύπου.

Θα πρέπει επίσης να αναγνωρισθούν ορισμένες αδυναμίες στο ισχύον κεκτημένο Σένγκεν: αμφιλεγόμενες διατάξεις, έλλειψη εναρμόνισης ορισμένων πτυχών, κ.λπ. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με το πρόγραμμα της Χάγης, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για την αναδιατύπωση ολόκληρου του κεκτημένου του Σένγκεν όσον αφορά τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες έκδοσης θεωρήσεων. Με την έγκρισή του, ο προτεινόμενος κώδικας θεωρήσεων θα επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις για όλους τους αιτούντες θεώρηση, ασχέτως εθνικότητας, όπως για παράδειγμα η υποχρέωση αιτιολόγησης κάθε άρνησης χορήγησης θεώρησης και παροχής δυνατότητας προσφυγής, η εναρμόνιση ορισμένων εντύπων, ο ακριβέστερος καθορισμός των δικαιολογητικών, κ.λπ. Ο κώδικας θεωρήσεων αναφέρεται στην ανάγκη να παρέχονται στους αιτούντες θεώρηση περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, αξιοποιώντας τη συνεργασία μεταξύ των τοπικών προξενείων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Παράδειγμα σχεδίων χρηματοδοτούμενων από την ΕΚ για τη διευκόλυνση της διαχείρισης των νόμιμων μεταναστευτικών ρευμάτων σε τρίτες χώρες και της κυκλικής μετανάστευσης[10]

1. Σχέδια για τη διευκόλυνση της αυστηρής διαχείρισης των νόμιμων μεταναστευτικών ρευμάτων, περιλαμβανομένης της παροχής πληροφοριών σχετικά με τις δυνατότητες νόμιμης μετανάστευσης

α. Περιπτώσεις που αφορούν τη μετανάστευση στην ΕΕ

Επωνυμία σχεδίου	Η προώθηση της τακτικής μετανάστευσης στα Δυτικά Βαλκάνια μέσω της ίδρυσης περιφερειακών κέντρων παροχής υπηρεσιών σε μετανάστες τα οποία θα παρέχουν πληροφορίες και υπηρεσίες σχετικά με τη μετανάστευση» (2003/HLWG/051*)*
Τοποθεσία	*Δυτικά Βαλκάνια*
Περίοδος υλοποίησης	*Δεκέμβριος 2004 – Ιούνιος 2006*
Εταίρος υλοποίησης	*Διεθνής Οργάνωση Μετανάστευσης (ΙΟΜ)*
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	*815.119,64 ευρώ, επιχορήγηση ΕΕ:652.095,71 ευρώ*
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	*B7-667*
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	*JLS*
Στόχοι	*Σκοπός του περιφερειακού σχεδίου ήταν η προώθηση τακτικών μεταναστευτικών ρευμάτων και η ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω της δημιουργίας των πρώτων περιφερειακών δικτύων των κέντρων παροχής μεταναστευτικών υπηρεσιών (MSCs) στα Δυτικά Βαλκάνια. Έμπνευση για την κατάρτιση του σχεδίου απετέλεσε το αντίστοιχο κέντρο των Τιράνων, το οποίο λειτουργεί επιτυχώς από το 2003.* *Όλα τα κέντρα έχουν τεθεί σε λειτουργία, ενώ οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού έχουν ήδη δρομολογηθεί και συνεχίζονται. Λειτουργεί ο δικτυακός τόπος www.migrantinfonet.com.* *Δόθηκε καθοδήγηση και συμβουλευτικές υπηρεσίες σε πολλές χιλιάδες άτομα στα έξι κέντρα (Τίρανα, Σκόπια, Πρίστινα, Βελιγράδι, Ζάγκρεμπ και Σεράγεβο).* *Στις αρχές του 2006, ξεκίνησε η καταγραφή των γενικών*

[10] Ορισμένα από τα σχέδια αυτά θίγουν και άλλα θέματα, όπως η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων.

	χαρακτηριστικών και η συλλογή δεδομένων, καθώς και η έκδοση φυλλαδίων και εντύπων σχετικά με τον επαναπατρισμό και την επανένταξη.
Επωνυμία σχεδίου	**Πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης της εποχικής μετανάστευσης (2005/103564)**
Τοποθεσία	Μαρόκο-Ισπανία
Περίοδος υλοποίησης	Ιανουάριος 2006 - Ιούνιος 2008
Εταίρος υλοποίησης	Δήμος Cartaya
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	1.495.000 ευρώ/ 1.196.000 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΑΙΝΕΙΑΣ 2004
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	EuropeAid
Περιγραφή	Το σχέδιο θα θέσει σε εφαρμογή ένα σύστημα διαχείρισης της εποχικής μετανάστευσης μαροκινών εργαζόμενων προς ορισμένους αγροτικούς δήμους της Ισπανίας, οι οποίοι κάθε χρόνο χρειάζονται μεγάλο αριθμό ξένου εργατικού δυναμικού για τις καλλιέργειες φράουλας και κίτρων. Στόχοι του σχεδίου είναι η ανάπτυξη νόμιμης μετανάστευσης για προσωρινές θέσεις απασχόλησης ανάμεσα στις δύο ενδιαφερόμενες περιοχές, με την κατάρτιση ενός γενικού συστήματος διαχείρισης για όλα τα στάδια της σχέσης εργοδότη-εργαζόμενου και διάφορες πρωτοπόρες υπηρεσίες για τη μέριμνα των εργαζομένων και την αποτροπή παράνομων πρακτικών που ενθαρρύνουν τα λαθρομεταναστευτικά ρεύματα, καθώς και για την εξασφάλιση του επαναπατρισμού μετά τη λήξη της εποχικής δραστηριότητας. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων αυτών, θα τεθούν σε λειτουργία δύο «εποχικά κέντρα εργαζομένων» στο Benslimane και την Cartaya, θα δοθεί σε λειτουργία ένας εξυπηρετητής Internet για την επικοινωνία μεταξύ των δύο κέντρων, ενώ θα συσταθεί και μια μη κυβερνητική οργάνωση για τη στήριξη του προγράμματος.
Επωνυμία σχεδίου	**Ολοκληρωμένη προσέγγιση για την προώθηση της νόμιμης μετανάστευσης μέσω της δημιουργίας παραγωγικής ικανότητας σε εθνικό επίπεδο (2005/103475)**
Τοποθεσία	Νότιος Καύκασος

Περίοδος υλοποίησης	Ιανουάριος 2006 – Δεκέμβριος 2007
Εταίρος υλοποίησης	Διεθνής Οργάνωση Μετανάστευσης (IOM)
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	971.747 ευρώ / 777.397 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΑΙΝΕΙΑΣ 2004
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	EuropeAid
Περιγραφή	Σκοπός του σχεδίου είναι να αποτραπεί η παράνομη μετανάστευση, να διευκολυνθούν οι συζητήσεις σχετικά με τα συμπεράσματα των συμφωνιών για διμερή επανεισδοχή που βασίζονται στους κανόνες της ΕΕ, νε βελτιωθεί η επανένταξη, και να προωθηθεί η νόμιμη μετανάστευση εντός κάθε χώρας του Νοτίου Καυκάσου, καθώς και σε διμερές επίπεδο, με τα στοχευμένα κράτη μέλη υποδοχής μέσω του διαλόγου και της δημιουργίας παραγωγικής ικανότητας.

Επωνυμία του σχεδίου	**MESURE - Migrations en Sécurité (2006/120-093)**
Τοποθεσία	Τυνησία - Ιταλία
Περίοδος υλοποίησης	Δεκέμβριος 2006 – Μάιος 2009
Εταίρος υλοποίησης	Associazione per la Cooperazione Transregionale Locale ed Europea
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	1.718.465,95 ευρώ/ 1.374.772,76 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΑΙΝΕΙΑΣ 2005
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	EuropeAid
Περιγραφή	Γενικός στόχος του σχεδίου είναι να συμβάλει στην προώθηση της νόμιμης μετανάστευσης, σύμφωνα με τη δημογραφική, οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα που επικρατεί στη χώρα καταγωγής και τη χώρα υποδοχής και να παρέχει καλύτερη ενημέρωση στον πληθυσμό σχετικά με τα πλεονεκτήματα της νόμιμης μετανάστευσης και τις επιπτώσεις της παράνομης. Ειδικότερος στόχος είναι η ανάπτυξη και η βελτίωση των ικανοτήτων και των δυνατοτήτων των τελικών δικαιούχων να μεταναστεύουν στην Ιταλία νόμιμα και με ασφάλεια.

	Το σχέδιο MESURE - Migrations en Securité έχει, ειδικότερα, σκοπό να στηρίξει τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι αρχές της Τυνησίας για τη βελτίωση της διαχείρισης των μεταναστευτικών ρευμάτων προς την Ιταλία μέσω του προσδιορισμού και της ανάπτυξης στρατηγικών στη χώρα καταγωγής, οι οποίες, αφενός, αποθαρρύνουν την παράνομη μετανάστευση και, αφετέρου, ενθαρρύνουν τη νόμιμη μετανάστευση από την περιοχή του Μαγκρέμπ.
Επωνυμία του σχεδίου	**Ανταλλαγή εμπειριών για καλύτερη μεταναστευτική ζωή (2006/120-199)**
Τοποθεσία	Αίγυπτος – Μαρόκο - Ιταλία
Περίοδος υλοποίησης	Δεκέμβριος 2006 – Μάιος 2008
Εταίρος υλοποίησης	Direzione Generale dell'Immigrazione - Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali – Repubblica Italiana
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	649.166,50 ευρώ / 519.333,20ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΑΙΝΕΙΑΣ 2005
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	EuropeAid
Περιγραφή	Ο γενικός στόχος του σχεδίου είναι η βελτίωση του συστήματος νόμιμης μετανάστευσης για οικονομικούς σκοπούς μεταξύ Βορειοαφρικανικών χωρών –Αιγύπτου και Μαρόκου - και Ιταλίας. Στόχος του σχεδίου είναι να ενισχύσει τις υφιστάμενες ικανότητες διαχείρισης της οικονομικής μετανάστευσης, μέσω της δημιουργίας σταθερού πολυμερούς πλαισίου, επιμορφωτικής δραστηριότητας που απευθύνεται σε δημόσιους υπαλλήλους, καθώς και καθοδήγησης όσον αφορά τις δομές υλοποίησης. Οι δραστηριότητες του σχεδίου θα αναπτυχθούν σε τρία στάδια: επιτόπια ανάλυση και καθορισμός του σχεδίου εργασίας: η οργανωτική επιτροπή· κατάρτιση, παροχή συμβουλών σε θέματα τεχνολογίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας και πρακτική άσκηση· και κυκλοφορία των καταλόγων των αλλοδαπών εργαζομένων στην ιταλική αγορά εργασίας.
Επωνυμία σχεδίου	**Προσωρινή και κυκλική μετανάστευση εργατικού δυναμικού μεταξύ της Κολομβίας και της Ισπανίας: πρότυπο για κωδικοποίηση και αναπαραγωγή (2006/120-**

	237)
Τοποθεσία	Ισπανία και Κολομβία
Περίοδος υλοποίησης	Ιανουάριος 2007 – Δεκέμβριος 2008
Εταίρος υλοποίησης	Διεθνής Οργάνωση Μετανάστευσης
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	625.046,85 ευρώ / 500.037,48 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΑΙΝΕΙΑΣ 2005
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	EuropeAid
Περιγραφή	Σκοπός του σχεδίου είναι να παράσχει στην Ισπανία και την Κολομβία ένα ενοποιημένο και βελτιωμένο πρότυπο, ικανό να αναπαραχθεί, για την αποτελεσματική ρύθμιση της προσωρινής οικονομικής μετανάστευσης. Το σχέδιο επιδιώκει την κωδικοποίηση και την αναπαραγωγή ενός προτύπου προσωρινής και κυκλικής οικονομικής μετανάστευσης που θα διευκολύνει την τακτική μετανάστευση Κολομβιανών εργαζομένων στην Καταλονία και σε άλλες περιοχές της Ισπανίας. Το πρότυπο αυτό δρομολογήθηκε αρχικά από την ένωση Pagesos και το ίδρυμά «Fundación Agricultores Solidaris (FAS)», το 2001. Το πρώτο αυτό πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχαν 1200 μετανάστες από μικρό αριθμό αγροτικών κοινοτήτων της Κολομβίας και 600 Καταλανοί αγρότες και συνεταιρισμοί της Ισπανίας, σημείωσε επιτυχία. Η παρούσα δράση αποσκοπεί στην αύξηση των θετικών επιπτώσεων του παρόντος προτύπου και στη βελτίωση της βιωσιμότητας και της ανάπτυξης μέσω : 1) της καλύτερης γνώσης της κατάστασης που επικρατεί στις χώρες καταγωγής και υποδοχής όσον αφορά τη μετανάστευση και, με τον τρόπο αυτό, της βελτίωσης του πλαισίου των ενεργειών που θα διασφαλίζουν αξιοπρεπείς μεταναστευτικές διεργασίες· 2) της στήριξης της χάραξης νέων πολιτικών και της συμβολής στη δημιουργία ικανότητας στην Κολομβία ώστε να αυξηθεί η εθνική ικανότητα ρύθμισης των μεταναστευτικών ρευμάτων και να αποτραπεί η παράνομη μετανάστευση προς την Ευρώπη, και 3) της εισαγωγής νέων στοιχείων, όπως η στήριξη και η δημιουργία ικανότητας για τη θεμελίωση συστημάτων που θα παρέχουν στους Κολομβιανούς μετανάστες επαγγελματική εκπαίδευση πριν την αναχώρηση και θα τους επιτρέπουν, μετά τον επαναπατρισμό τους, να έχουν πρόσβαση σε κοινωνικές και παραγωγικές υπηρεσίες, επιτυγχάνοντας έτσι την προώθηση διεργασιών βιώσιμης ανάπτυξης και μεγαλύτερη παραγωγή ανάπτυξης τόσο στη χώρα καταγωγής όσο και στη χώρα υποδοχής. Προβλέπονται, μεταξύ άλλων, δραστηριότητες για τη βελτιστοποίηση της

	χρήσης των εμβασμάτων ως κινητήριας δύναμης για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.
Επωνυμία σχεδίου	**Καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων με τη συμμετοχή των οικογενειών θυμάτων της παράνομης μετανάστευσης, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και τοπικών ιδρυμάτων (2006/120-280)**
Τοποθεσία	Μαρόκο, Ιταλία, Ισπανία
Περίοδος υλοποίησης	Μάρτιος 2007 - Φεβρουάριος 2010
Εταίρος υλοποίησης	Movimento Laici America Latina Onlus
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	1.081.779,95 ευρώ / 865.423,96 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΑΙΝΕΙΑΣ 2005
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	EuropeAid
Περιγραφή	Κατ'αρχάς το σχέδιο συνδέει την παρέμβασή του με την κοινωνία των πολιτών και ιδρύματα των περιφερειών Chaouia Ouardigha και Tadla Azilal, βασικές περιοχές προέλευσης των παράνομων μεταναστών με προορισμό την Ιταλία και την Ισπανία, βασιζόμενο σε τρεις κύριες συνιστώσες: 1. τη δημιουργία ενός προγράμματος κοινοτικής επαγρύπνησης από τις οικογένειες και τα θύματα της τραγωδίας της παράνομης μετανάστευσης, καθώς και ενός κέντρου στο οποίο θα μπορούν να απευθύνονται και το οποίο θα παρέχει επείγουσα βοήθεια σε αυτή την κατηγορία ατόμων· 2. την ενίσχυση των ενώσεων της νεολαίας στις δύο περιοχές-στόχους μέσω δραστηριοτήτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κοινωνικής κινητοποίησης· 3. τη δημιουργία ενός συστήματος τοπικής συνεργασίας μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης και κέντρων προώθησης της απασχόλησης με στόχο την ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ τριών ιταλικών περιοχών – στόχων (Veneto, Piedmont, Emilia Romagna), μια ισπανική περιοχή (Ανδαλουσία) και τις περιοχές Chaouia Ouardigha και Tadla Azilal.
Επωνυμία σχεδίου	**Στήριξη της διακίνησης ατόμων (MED/2003/5725)**
Τοποθεσία	Μαρόκο

Περίοδος υλοποίησης	Ιανουάριος 2005 – Δεκέμβριος 2008
Εταίρος υλοποίησης	Agence Nationale pour l'Emploi (Εθνικός Οργανισμός Απασχόλησης)
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	7.736.000 ευρώ / 5.000.000 ευρώ-
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	MEDA
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	Del Morocco
Περιγραφή	Συγκεκριμένος στόχος αυτού του σχεδίου είναι η θεσμική ενίσχυση των συναφών δομών της Εθνικής Υπηρεσίες Προώθησης της Απασχόλησης και των Επαγγελματικών Δεξιοτήτων (ANAPEC). Τα πρώτα προσδοκώμενα αποτελέσματα είναι 1 Η ενίσχυση και η ειδίκευση της ANAPEC μέσω: α. Της δημιουργίας διεθνούς παραρτήματος στα πλαίσια της ANAPEC και ενός γραφείου στις Βρυξέλλες. β. Της δημιουργίας 4 περιφερειακών υπηρεσιών ειδικευμένων σε διεθνή θέματα, καθώς και της σύστασης διεθνών «χώρων» σε 10 ακόμη υπηρεσίες. γ.Της αναγνώρισης της ANAPEC ως του επίσημου μαροκινού εταίρου που θα ασχολείται με τις προσφορές θέσεων απασχόλησης από την Ευρώπη. δ. Αυξημένου ρόλου διεθνούς διαμεσολάβησης για την ANAPEC. ε. Της διενέργειας μελέτης σχετικά με τις προϋποθέσεις για το βιώσιμο, μελλοντικό επαναπατρισμό μαροκινών που διαμένουν στο εξωτερικό. στ. Της δημιουργίας μιας υπηρεσίας για τη στήριξη των επαναπατριζομένων. 2. Η κατάρτιση δυνητικών μεταναστών μέσω: α. Της υλοποίησης ενός προγράμματος ευαισθητοποίησης του πληθυσμού σχετικά με τη νόμιμη μετανάστευση. β.Της δημιουργίας ενός προγράμματος βασικής κατάρτισης για δυνητικούς μετανάστες που θα είναι προσαρμοσμένο στο εργασιακό

περιβάλλον της ΕΕ.

γ. Της δημιουργίας και οργάνωσης ενοτήτων τεχνικής κατάρτισης που θα είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

δ. Βελτιώσεων όσον αφορά τη διαδικασία αναγνώρισης των προσόντων των αιτούντων στην ΕΕ.

3. Ενημέρωση/τεκμηρίωση

α. Της δημιουργίας ενός υλικού και εικονικού κέντρου τεκμηρίωσης σχετικά με τις δυνατότητες νόμιμης μετανάστευσης προς την ΕΕ.

Επωνυμία σχεδίου	**Δημιουργία ικανότητας στον τομέα διαχείρισης της μετανάστευσης: Ουκρανία (2004/096-462) ()**
Τοποθεσία	Ουκρανία
Περίοδος υλοποίησης	Μάρτιος 2005 – Δεκέμβριος 2007
Εταίρος υλοποίησης	Διεθνής Οργάνωση Μετανάστευσης
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	4.204.672 ευρώ / 3.781.505 ευρώ-
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	TACIS
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	DEL Ukraine
Περιγραφή	Σκοπός του σχεδίου είναι η βελτίωση της ικανότητας της κυβέρνησης της Ουκρανίας να διαχειρίζεται τα μεταναστευτικά ρεύματα και να ελέγχει την παράνομη διακίνηση μεταναστών προς και μέσω του εδάφους της Ουκρανίας. Οι στόχοι αυτοί θα επιτευχθούν με την αντιμετώπιση των αναγκών στο πλαίσιο των τριών σημαντικότερων συνιστωσών στον τομέα της μετανάστευσης. Το σχέδιο επιδιώκει την ανάπτυξη του συστήματος διαχείρισης της μετανάστευσης στην Ουκρανία μέσω της πραγματοποίησης διαφόρων ενεργειών για τη δημιουργία ικανότητας, όπως για παράδειγμα η αξιολόγηση της κατάστασης όσον αφορά την μετανάστευση, η ανάπτυξη των βέλτιστων πρακτικών, βάσει των διεθνών προτύπων και συμβάσεων, η ανακαίνιση κέντρων στέγασης για

κρατούμενους μετανάστες και η πειραματική εφαρμογή ενός προγράμματος οικειοθελούς επαναπατρισμού, καθώς και η ίδρυση τεσσάρων κέντρων ενημέρωσης για δυνητικούς μετανάστες.

β. Περιπτώσεις που αφορούν τη μετανάστευση από το Νότο προς το Νότο

Επωνυμία σχεδίου	**Διαχείριση της μετανάστευσης εργατικού δυναμικού ως μέσο ανάπτυξης (2002/HLWG/41) (η)**
Τοποθεσία	Αφρική
Περίοδος υλοποίησης	Μάρτιος 2004 – Φεβρουάριος 2006
Εταίρος υλοποίησης	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	1.957.011,16 ευρώ / 1.442.407,16 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	HLWG – B7-667
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	ΓΔ JLS
Περιγραφή	Στο πλαίσιο της ενίσχυσης των σχέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Αφρικής, το σχέδιο αυτό, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, προώθησε την υιοθέτηση νέων πολιτικών πλαισίων και μηχανισμών για τη διαχείριση της οικονομικής μετανάστευσης ως μέσο ανάπτυξης. Σκοπός του σχεδίου ήταν η προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και της ευαισθητοποίησης των ενδιαφερόμενων φορέων όσον αφορά θέματα περιφερειακής μετανάστευσης εργατικού δυναμικού, η οργάνωση πολιτικών δημόσιων συζητήσεων με στόχο την ανάπτυξη πλαισίων περιφερειακής πολιτικής και τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ της Ευρώπης και των διαφόρων ενδιαφερόμενων αφρικανικών χωρών. Το σχέδιο παρείχε ένα φόρουμ για τη συμμετοχή των περιφερειακών εταίρων σε βασικές δραστηριότητες που αφορούν την οικονομική μετανάστευση, αξιοποιώντας την εμπειρία της ΔΟΕ. Σε κάθε περιοχή οργανώθηκαν σεμινάρια, με θέματα όπως η δημιουργία ικανότητας και ο κοινωνικός διάλογος, ενώ σε 13 χώρες διενεργήθηκαν δύο σειρές μελετών, για την κατάσταση της οικονομικής μετανάστευσης και για τις σχετικές νομοθεσίες. Τη δημοσίευση των μελετών στις διάφορες χώρες ακολούθησαν εκστρατείες υποστήριξης.

Επωνυμία σχεδίου	**Ασιατικό πρόγραμμα για τη διακυβέρνηση της οικονομικής μετανάστευσης (2005/103503)**
Τοποθεσία	Χώρες της περιοχής Mekong, Κίνα, Κορέα, Ιαπωνία, και χώρες της Νότιας Ασίας
Περίοδος υλοποίησης	Ιανουάριος 2006 – Δεκέμβριος 2008
Εταίρος υλοποίησης	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
Εταίροι	UNIFEM
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	2.447.840 ευρώ / 1.955.335 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΑΙΝΕΙΑΣ 2004
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	EuropeAid
Περιγραφή	Σκοπός του σχεδίου είναι η προώθηση του ενεργού διαλόγου και της ενεργού συνεργασίας για τη βελτίωση της διαχείρισης της παράνομης μετανάστευσης μεταξύ χωρών της Ασίας με άξονα το φύλο και τα δικαιώματα, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η εκμετάλλευση και η καταχρηστική μεταχείριση των οικονομικών μεταναστών. Η εγκαθίδρυση του διαλόγου και της συνεργασίας αφορά τις κυβερνήσεις και τους κοινωνικούς της εταίρους, ιδίως τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, καθώς και τους εθνικούς και περιφερειακούς εκπροσώπους/διαμεσολαβητές και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Το σχέδιο θα συμβάλει στη χάραξη των κατάλληλων πολιτικών και την έκδοση σχετικών νόμων, στην επιμόρφωση διοικητικών υπαλλήλων υπεύθυνων για θέματα εργασίας, στη βελτίωση των συστημάτων πληροφόρησης για τη λήψη αποφάσεων, καθώς και στην προώθηση διμερών συμφωνιών και τακτικών διαβουλεύσεων μεταξύ των χωρών της περιοχής. Το σχέδιο θα τεθεί σε εφαρμογή από τη ΔΟΕ σε συνεργασία με το UNIFEM (Ταμείο Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για τις Γυναίκες).
Επωνυμία σχεδίου	**Προς βιώσιμες εταιρικές σχέσεις για την αποτελεσματική διακυβέρνηση της οικονομικής μετανάστευσης στη Ρωσική Ομοσπονδία, τον Καύκασο και την Κεντρική Ασία (2006/120-072)**

Τοποθεσία	Ρωσική Ομοσπονδία, Αρμενία, Καζακστάν, Κιργιζιστάν, Τατζικιστάν
Περίοδος υλοποίησης	Δεκέμβριος 2006 – Δεκέμβριος 2009
Εταίρος υλοποίησης	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	2.433.508 ευρώ / 1.945.105 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	ΑΙΝΕΙΑΣ 2005
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	EuropeAid
Περιγραφή	Το σχέδιο παρέχει μια βιώσιμη, συμμετοχική και ισότιμη προσέγγιση όσον αφορά τη διακυβέρνηση της οικονομικής μετανάστευσης στις εξεταζόμενες χώρες. Εστιάζει την προσοχή του σε βασικά ζητήματα της οικονομικής μετανάστευσης τα οποία μέχρι σήμερα έχουν τύχει περιορισμένης προσοχής στις χώρες αυτές, αλλά αρχίζουν να εμφανίζονται με ραγδαίους ρυθμούς στην πολιτική τους ατζέντα και τα οποία αποτελούν ουσιώδεις συνιστώσες για τη σταθερότητα και τη βιώσιμη και ισότιμη οικονομική ανάπτυξη. Υπάρχουν πέντε συγκεκριμένοι στόχοι: (1) η ανάπτυξη πρακτικών μεθόδων για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας, με στόχο τη βελτίωση της διακυβέρνησης της μετανάστευσης·(2) η προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας και η βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων των οικονομικών μεταναστών· (3) η ανάπτυξη ενός συστήματος επάξιας νομιμοποίησης (earned regularisation) και η θέσπιση υγιών πολιτικών και διαδικασιών νομιμοποίησης· (4) η συμβολή στην παραγωγική χρησιμοποίηση των ανθρώπινων πόρων της περιοχής μέσω της ανάπτυξης συστημάτων για τη μεταφορά των επαγγελματικών δεξιοτήτων και για τη μείωση των γραφειοκρατικών εμποδίων στις προσλήψεις και (5) η χάραξη πολιτικών που βελτιώνουν το θετικό αντίκτυπο της μετανάστευσης στην ανάπτυξη των χωρών καταγωγής
Επωνυμία σχεδίου	Κέντρο Ενημέρωσης και Διαχείρισης στον τομέα της Μετανάστευσης
Τοποθεσία	Mali
Περίοδος υλοποίησης	Δεν έχει ακόμη καθοριστεί
Εταίρος υλοποίησης	Δεν έχει ακόμη καθοριστεί

Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	Δεν έχει ακόμη καθοριστεί
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	EDF
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	Del Mali
Περιγραφή	Άμεσος στόχος του προτεινόμενου σχεδίου είναι η υλοποίηση της κοινής διακήρυξης Mali - ECOWAS - ΕΚ – Γαλλίας – Ισπανίας του Φεβρουαρίου 2007, σε συνέχεια της υπουργικής διάσκεψης ΕΕ – Αφρικής για τη μετανάστευση και την ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στην Τρίπολη. Κατά τη συνάντηση υψηλού επιπέδου στο Bamako, «οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν να στηρίξουν τη δημιουργία από το Μαλί του Κέντρου ενημέρωσης και διαχείρισης στον τομέα της μετανάστευσης». Γενικός στόχος του σχεδίου είναι ο καθορισμός και η υλοποίηση από το Μαλί μιας μεταναστευτική πολιτικής προσαρμοσμένης στις περιφερειακές πολιτικές και δυναμικές. Συγκεκριμένος στόχος είναι η σύσταση του Κέντρου Ενημέρωσης και Διαχείρισης της Μετανάστευσης, το οποίο θα υλοποιεί και θα συντονίζει τα διάφορα στοιχεία της μεταναστευτικής πολιτικής του Μαλί. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα είναι (i) ο καθορισμός και η υλοποίηση μιας ενημερωτικής και επικοινωνιακής στρατηγικής σχετικά με τις νόμιμες προϋποθέσεις μετανάστευσης και την αποτροπή της παράνομης μετανάστευσης, (ii) η δημιουργία ενός μηχανισμού υποδοχής, προσανατολισμού και συνοδείας δυνητικών μεταναστών (iii) η κατάρτιση μιας υπηρεσίας υποδοχής, προσανατολισμού και συνοδείας επαναπατριζομένων (iv) η παραγωγική χρησιμοποίηση του ανθρώπινου, χρηματοοικονομικού και τεχνικού κεφαλαίου της διασποράς (v) η γνώση και ανάλυση των μεταναστευτικών ρευμάτων που αφορούν το Μαλί (vi) ο συντονισμός των διαφόρων ιεραρχικών δομών ώστε να διευθύνουν ορθά τα προαναφερθέντα στοιχεία.

2. Σχέδια που διευκολύνουν την κυκλική μετανάστευση για μετανάστες εγκατεστημένους στην ΕΕ

Επωνυμία σχεδίου	**Πρόγραμμα στήριξης επιχειρηματιών μαροκινής καταγωγής στην Ευρώπη για την ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων στο Μαρόκο (2001/HLWG/119)**

Τοποθεσία	Μαρόκο
Περίοδος υλοποίησης	Δεκέμβριος 2001- Ιανουάριος 2004
Εταίρος υλοποίησης	Stichting Intent
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	553.073,00 ευρώ / 448.291 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	B7-667 - HLWG
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	JLS
Περιγραφή	Το σχέδιο προώθησε ιδιωτικές πρωτοβουλίες για την ίδρυση και ανάπτυξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων από μαροκινούς επιχειρηματίες που ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στόχος του ήταν να βοηθήσει μετανάστες επιχειρηματίες να στήσουν εταιρίες στη χώρα καταγωγής τους ενισχύοντας μια υποδομή που παρέχει σειρά υπηρεσιών στους νέους επιχειρηματίες. Το σχέδιο διευκόλυνε τη δημιουργία μονιμότερης υποδομής για την αρωγή των μεταναστών επιχειρηματιών που επιθυμούν να ξεκινήσουν μια ΜΜΕ. Το εκπαιδευτικό υλικό και τα ενημερωτικά έγγραφα για το πρόγραμμα καταρτίστηκαν σε διάφορες γλώσσες. Το πρόγραμμα απέκτησε αξιοπιστία στη μαροκινή κοινότητα μέσω της συνεργασίας με μαροκινές οργανώσεις των Κάτω Χωρών και του Βελγίου.

Επωνυμία σχεδίου	Πρόγραμμα συνδυασμένης ανάπτυξης στο Μαρόκο (2001/HLWG/117) ***()***
Τοποθεσία	Μαρόκο
Περίοδος υλοποίησης	Μάιος 2003 - Μάιος 2007
Εταίρος υλοποίησης	Agence Française de Développement (AFD), (Γαλλικός Οργανισμός Ανάπτυξης)
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	3.810.000 ευρώ / 1.500.000 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	B7-667 - HLWG
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	JLS
Περιγραφή	Στόχος του σχεδίου αυτού είναι να βοηθήσει τους Μαροκινούς που διαμένουν στην ΕΕ να πραγματοποιήσουν επενδύσεις στην περιοχή καταγωγής τους. Δίνει μεγαλύτερο βάρος στην ανάπτυξη οικονομικών δομών παρά στη συνεργασία με διοικητικές και μεταναστευτικές αρχές. Συνδράμει στην ίδρυση μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στο Μαρόκο, καθώς και στην ανάπτυξη αγροτουρισμού
Επωνυμία σχεδίου	**Ο Μαροκινός μετανάστης στην Ιταλία ως παράγοντας ανάπτυξης και καινοτομίας στην κοινότητα καταγωγής του: ένα πιλοτικό σχέδιο στη βόρεια επαρχία του Μαρόκου (2002/HLWG/023)**
Τοποθεσία	Μαρόκο
Περίοδος υλοποίησης	Μάιος 2003 – Απρίλιος 2005
Εταίρος υλοποίησης	Cooperazione Internazionale (COOPI),
Προϋπολογισμός/κοινοτική συμβολή	1.084.906,17 ευρώ / 867.924,94 ευρώ
Πρόγραμμα χρηματοδότησης	B7-667
Αρμόδια Γενική Διεύθυνση	JLS
Στόχοι	Στόχος του σχεδίου ήταν ο καθορισμός μιας στρατηγικής ανάπτυξης των περιοχών καταγωγής των μεταναστών. Δόθηκε έμφαση στη σημασία των μεταναστών ως παραγόντων ανάπτυξης στις περιοχές καταγωγής τους. Δημιουργήθηκε μια

μεταναστευτική κοινοπραξία χάρη στις διενεργηθείσες μελέτες και τη διενεργηθείσα έρευνα, καθώς και μια βάση δεδομένων και αναπτύχθηκαν σχέσεις με τους ενδιαφερόμενους φορείς στην Ιταλία και στο Μαρόκο.

Το πρωτογενές αποτέλεσμα του σχεδίου ήταν μια έκθεση σχετικά με τα μεταναστευτικά ρεύματα από το Μαρόκο και τις συνέπειές τους στην ανάπτυξη της χώρας, καθώς και σχετικά με τις καλύτερες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται ώστε να καταστεί ο μετανάστης αναπτυξιακός παράγοντας για το Μαρόκο. Από την έκθεση αυτή, αντλήθηκαν οι κατευθύνσεις για την κατάρτιση ενός σχεδίου δράσης.

Οργανώθηκαν διεθνείς διασκέψεις για τη μετανάστευση και την ανάπτυξη ώστε να διευρυνθεί το ακροατήριο στην περιοχή της Μεσογείου.

Όσον αφορά την πραγματοποίηση του πιλοτικού σχεδίου, οργανώθηκαν επιμορφωτικές δραστηριότητες στην Ιταλία και στην κοινότητα καταγωγής των μεταναστών, στις οποίες συμμετείχαν ως διαμεσολαβητές και εκπαιδευτές. Η επιμόρφωση εστιάστηκε στη σύσταση και τη διαχείριση μιας εταιρείας.